

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Alžběta Příkaská

**Komparace institutu imunit v právních systémech České
republiky, Francouzské republiky a Spojeného království Velké
Británie a Severního Irska**

Diplomová práce

Olomouc 2016

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Komparace institutu imunit v právních systémech České republiky, Francouzské republiky a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 24. března 2016

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu diplomové práce JUDr. Jaroslavovi Sovinskému, Ph.D. za poskytnutí cenných rad a připomínek k práci. Současně patří poděkování mé rodině a nejbližším přátelům, za jejich podporu a motivaci po celou dobu mého studia.

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na komparaci imunity, jíž požívají hlavy státu a členové Parlamentu tří vybraných zemí, a to České republiky, Francouzské republiky a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. V práci jsou analyzovány systémy úpravy v jednotlivých zemích a po té jsou komparovány s platnou a účinnou úpravou imunity České republiky. V závěru diplomové práce je autorkou navržena úprava „de lege ferenda“.

Annotation

This diploma thesis is focused on comparison of institution of immunity that enjoy heads of state and members of Parliament in Czech Republic, French Republic and United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. There are parts that describe systems of law in each country and then these systems are compared to the effective Czech law. In final part of the diploma thesis, author suggested „de lege ferenda“ proposal for Czech law.

Klíčová slova

imunita, indemnita, hlava státu, člen parlamentu, Francie, Velká Británie, komparace, návrhy „de lege ferenda“

Key words

immunity, indemnity, head of state, member of Parliament, France, Great Britain, comparasion, „de lege ferenda“ proposals

1 Obsah

Obsah

1	Obsah	5
2	Úvod	6
3	Indemnita hlavy státu	8
3.1	Prezident České republiky	8
3.2	Prezident Francouzské republiky	8
3.3	Panovník Velké Británie	9
4	Nestíhatelnost hlavy státu	11
4.1	Nestíhatelnost prezidenta České republiky v aktuálním znění Ústavy	11
4.1.1	Nestíhatelnost prezidenta před novelou Ústavy z 8. února 2012.....	11
4.2	Nestíhatelnost prezidenta Francouzské republiky	12
4.3	Nestíhatelnost hlavy státu Velké Británie.....	12
4.3.1	Občansko-právní žaloby.....	12
5	Právní prostředky, které vedou ke zbavení funkce	14
5.1	Velezrada v pojetí českého právního řádu	14
5.2	Porušení povinností prezidenta zjevně neslučitelná s dalším setrváním v úřadě	15
6	Řízení proti hlavě státu	17
6.1	Řízení o ústavní žalobě proti prezidentu České republiky.....	17
6.2	Řízení o zbavení funkce prezidenta Francouzské republiky	17
6.2.1	Případ bývalého prezidenta Sarkozyho	19
7	Případ Václava Klause před Ústavním soudem České republiky	21
8	Poslanecká imunita obecně	24
9	Indemnita	26
9.1	Indemnita v České republice.....	26
9.2	Indemnita ve Francouzské republice	27
9.2.1	Odpovědnost členů vlády	28
9.3	Indemnita ve Velké Británii	28
9.3.1	Parlamentní privilegia	28
9.3.2	Článek 9 ústavní listiny Bill of Rights.....	29
10	Možnost postihu poslance komorou, které je členem	31
10.1	Mandátový a imunitní výbor v České republice.....	31
10.2	Postih komorou Parlamentu ve Francii	31
10.3	Parlamentní komisař ve Velké Británii	33
11	Případy ze soudní praxe ve Velké Británii	35
12	Trestní stíhání členů Parlamentu	37
12.1	Trestní stíhání podle Ústavy České republiky v aktuálním účinném znění.....	37
12.1.1	Trestní stíhání před novelou Ústavy z 20. března 2013	39
12.2	Trestní stíhání členů Parlamentu ve Francii a Velké Británii	40
13	Možnosti zbavení svobody členů Parlamentu	42
13.1	Omezené možnosti zbavení svobody členů Parlamentu v České republice.....	42
13.2	Omezené možnosti zbavení svobody členů Parlamentu ve Francii	42
13.3	Omezené možnosti zbavení svobody členů Parlamentu ve Velké Británii	43
14	Přestupková imunita v České republice	45
14.1	Přestupková imunita poslanců (senátorů).....	45
14.2	Přestupková imunita prezidenta	45
14.3	Přestupková imunita ve Francii a Velké Británii.....	46
15	Závěr	47
16	Bibliografie	50

2 Úvod

Ve své diplomové práci jsem se rozhodla pro komparaci institutu imunity hlavy státu a členů zákonodárského sboru tří evropských států – České republiky, Francouzské republiky (dále také jako „Francie“) a Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku (dále také jako „Velké Británie“).

Když jsem navrhovala téma své diplomové práce, měla jsem v plánu se zabývat i imunitou členů orgánu ochrany ústavnosti ve vybraných zemích. Při samotném psaní diplomové práce jsem se však rozhodla tuto část vypustit s ohledem na rozsah práce. Existuje spousta další judikatury a zákonů provádějících ústavu vybraných států v souvislosti s imunitou hlavy státu, i s imunitou zákonodárského sboru, které také nejsou obsaženy v této práci. S ohledem na rozsah práce, jsem se snažila vybrat pouze základní a podle mě důležité poznatky.

Cílem této práce je analyzovat a porovnat právní úpravu zabývající se institutem imunity ve vybraných státech s platnou a účinnou úpravou imunity v České republice. Ve své práci použiju metodu analýzy právních textů týkající se imunity a po té metodu komparační.

Jak imunita hlavy státu, tak imunita členů zákonodárského sboru je ve všech třech státech zakotvena ústavním právem. Francouzská Ústava, stejně jako ta Česká je psaná a rigidní.¹ Britská ústava je naopak nepsaná, a to v tom smyslu, že: “nepředstavuje ucelený dokument základních pravidel a principů, na jejichž základě je země spravována.”² Jsem si vědoma toho, že především právní úprava hlavy státu Velké Británie je založena na úplně jiném principu než v České republice a ve Francii, přesto se i v tomto bodu pokusím o komparaci. Domnívám se, že i úprava imunity členů zákonodárského sboru Velké Británie bude zjevně odlišná od imunity platné a účinné v České republice a Francii.

Tato práce je rozčleněna celkově do 16 kapitol. Nejprve vždy analyzuji právní úpravy imunity dané země a po té ji srovnám s platnou a účinnou úpravou v České republice. Nejprve se ve třetí kapitole zabývám indemnitou hlavy státu vybraných zemí, ve čtvrté kapitole potom nestíhatelností hlavy státu. V páté kapitole analyzuji prostředky, které vedou ke zbavení funkce prezidenta republiky, v kapitole šesté se zabývám řízením, proti prezidentu republiky. V kapitole páté a šesté se zaměřuji pouze na republiky, tzn. Českou republiku a Francii. V sedmé kapitole se snažím analyzovat jediný případ ústavní žaloby pro velezradu podané proti prezidentovi České republiky. Osmá kapitola se věnuje obecně imunitě členů Parlamentu. V kapitole deváté se zaměřím na indemnitu členů Parlamentu, v desáté kapitole na možnost postihu člena Parlamentu

---

¹ KROUPA, Jiří a kol. *Soudobé ústavní systémy*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. str. 80.

² ROVNÁ, Lenka. *Kdo vládne Británii?* Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2004. str. 63.

komorou, které je členem. V kapitole jedenácté analyzuji dva vybrané případy ze soudní praxe Velké Británie. Ve dvanácté kapitole se budu zabývat trestním stíháním členů Parlamentu, ve třinácté kapitole možnostmi zbavení svobody členů Parlamentu. V kapitole čtrnácté se pokusím o komparaci přestupkové imunity.

Hlavní výzkumnou otázkou mé práce je otázka, v čem se imunity vybraných států liší od imunity zakotvené v Ústavě České republiky. Mými dílčími výzkumnými otázkami jsou:

- jaké výhody má francouzská úprava imunity prezidenta oproti české úpravě,
- jaké výhody má britská úprava imunity panovníka oproti české úpravě,
- jaké výhody má francouzská úprava imunity zákonodárního sboru oproti české úpravě,
- jaké výhody má britská úprava imunity zákonodárního sboru oproti české úpravě,
- jaké jsou silné stránky české úpravy imunity prezidenta,
- jaké jsou silné stránky české úpravy zákonodárního sboru,

Domnívám se, že imunita prezidenta a členů zákonodárního sboru ve Francii bude téměř totožná s imunitou platnou a účinnou v České republice. Naopak imunita ve Velké Británii bude podle mého názoru, jak již jsem zmínila výše, dost odlišná od úpravy imunity v České republice. Ráda bych ale zjistila, zda by byla možná aplikace tak stanovené imunity i v parlamentní republice.

Ve své práci jsem čerpala hlavně z monografií, a to jak z monografií psaných v českém jazyce, tak i z monografií psaných v cizím jazyce, převážně v jazyce anglickém. Dalším významným zdrojem mé práce byly samotné zákony, které jsem používala v jejich originálním znění, až dvě výjimky, a to Jednací řád Národního shromáždění Francouzské republiky a Jednací řád Senátu Francouzské republiky. Tyto dva předpisy se mi nepodařilo dohledat v originálním znění, tak jsem musela použít znění v anglickém jazyce, která jsem našla přímo na oficiálních stránkách Národního shromáždění, resp. Senátu Francouzské republiky. Mezi další významné zdroje patřila judikatura, odborné články a žádosti o informace, které jsem zasílala Kanceláři Poslanecké Sněmovny České republiky a Kanceláři Senátu České republiky.

Po provedeném výzkumu budu v závěru práce hodnotit zjištěné poznatky a pokusím se zjistit, zda by se Česká republika mohla inspirovat úpravou institutu imunity používanou ve Francii či Velké Británii při případné změně Ústavy České republiky. Pokusím se navrhnout znění Ústavy „de lege ferenda“.

Za hlavní přínos své práce považuji právě odpověď na otázku, zda by se měla Česká republika inspirovat francouzskou nebo britskou úpravou imunity hlavy státu či zákonodárního sboru, při případné změně Ústavy České republiky.

3 Indemnita hlavy státu

3.1 Prezident České republiky

Prezident naší republiky je hlavou státu a podle čl. 54 odst. 3 Ústavy není ze své funkce odpovědný. Za rozhodnutí prezidenta republiky, které vyžaduje spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády (tzv. kontrasignace), odpovídá vláda dle čl. 63 odst. 4 Ústavy. Ale jak uvádí docent Koudelka ve svém článku: „Byť ústava v jednom článku hovoří o neodpovědnosti prezidenta, je nutné číst ústavu celou. Prezident má zvláštní ústavní odpovědnost za velezradu.“³ Po novele Ústavy, má také prezident odpovědnost za hrubé porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku. Pro tyto činy je Ústavní soud může sesadit, o čem se ve své práci zmíním níže.

3.2 Prezident Francouzské republiky

Francie je na rozdíl od České republiky poloprezidentskou republikou. Už za doby Třetí a Čtvrté republiky byla role prezidenta ve Francii velmi podstatnou.⁴ Prezident je podle nynější Ústavy nejvýznamnější institucí francouzského ústavního systému.⁵ V původním znění čl. 68 Ústavy V. republiky nebyl prezident odpovědný za akty spojené s výkonem jeho funkce, kromě případu velezrady. Pojem velezrady však nebyl Ústavou definován. Prezident by byl souzen Vysokým soudním dvorem, což měl být 24 – členný soudní orgán složený z rovného počtu členů Národního shromáždění a Senátu. Členy Vysokého soudního dvora by volili sami členové Národního shromáždění a Senátu.⁶

I po ústavní změně v roce 2007 zůstala zachována neodpovědnost prezidenta republiky za úkony provedené v jeho funkci, změnilo se ale postavení Parlamentu a jeho možnost zbavení prezidenta mandátu.⁷

Článek 67 věta první francouzské ústavy i po novele stanoví, že prezident není odpovědný za úkony provedené v jeho funkci. Takto stanovená indemnita prezidenta republiky je podle mého názoru srovnatelná s indemnitou stanovenou v čl. 54 odst. 3 Ústavy České republiky, který stanoví, že obecně prezident naší republiky není ze své funkce odpovědný.

³ KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident, vláda a odpovědnost* [online]. zdenekkoudelka.cz, 30. října 2009 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na <http://www.zdenekkoudelka.cz/www/article_detail.php?id=192>.

⁴ BELL, John. *French Constitutional Law*. Oxford: Clarendon Press, 2001. str. 14.

⁵ BLAHOŽ, Josef a kol. *Srovnávací ústavní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2003. str. 135.

⁶ KLOKOČKA, Vladimír. *Ústavní systémy Evropských států*. 2. vydání. Praha: Linde, 2006. str. 128.

⁷ SAGET, Joel. *France moves to make presidents impeachable* [online]. france24.com, 22. října 2014 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.france24.com/en/20141022-french-president-immunity-impeachment-constitution-monarchy/>>.

3.3 Panovník Velké Británie

Hlavou Velké Británie, na rozdíl od České republiky a Francie, není prezident, ale Její Veličenstvo, což je dáno historickými souvislostmi. Hlava státu má ve Velké Británii privilegované postavení označované jako „suverénní osobnost“, které vychází ze zákona o svrchovanosti z roku 1534. Součástí tohoto privilegovaného postavení je mimo jiné i trestní nedotknutelnost.⁸

Imunita hlavy státu ve Velké Británii vycházela původně z hesla ‘the King can do no wrong’. Pro činy týkající se jeho funkce, je tato zásada je založena na třech principech, a to – král nemůže jednat sám, musí jednat prostřednictvím svých služebníků a služebníkove povinnosti odmítnout nezákonný příkaz. Nyní ale právní věda dochází k tomu, že imunita hlavy státu by měla ve Velké Británii spíše vycházet z hesla „the King should not be allowed to do wrong“.⁹

Přesto, že imunita hlavy státu není podrobně kodifikována, vycházíme z toho, že panovník Velké Británie nemůže být stíhán za činy, kterých se dopustil v souvislosti s výkonem své funkce, a stejně tak nemůže být stíhán i za jakékoliv jiné činy, kterých by se dopustil za doby své vlády. Můžeme tedy říci, že panovník za své jednání není jinému státnímu orgánu odpovědný.¹⁰

V případě neodpovědnosti hlavy státu ve Velké Británii se jedná o jinou úpravu než je používána v České republice a Francii. Jak již bylo zmíněno výše, v České republice, tak i ve Francii je hlava státu obecně neodpovědná z výkonu své funkce, což je srovnatelné i ve Velké Británii. Takováto obecná neodpovědnost hlavy státu je podle mého názoru na místě. Bylo by nepřiměřené, kdyby hlava státu byla odpovědná z výkonu své funkce. Navíc by každý stát musel stanovit, kdo bude o odpovědnosti hlavy státu rozhodovat, za jakých podmínek a jaké intenzity musí jednání dosahovat. Jinak by také mohlo dojít k tomu, že budou neustále podávány návrhy proti hlavě státu a bude tím znemožněn výkon jeho funkce.

V České republice i ve Francii, může být hlava státu z výkonu své funkce odpovědná za podmínek stanovených Ústavou. Odpovědnost hlavy státu je však limitována pouze na ty nejzávažnější případy. Přesto, že v České republice, ani ve Francii dosud nebyl žádný z prezidentů odsouzen pro ústavní delikt, domnívám se, že je potřeba takovýto institut mít zakotvený v Ústavě, alespoň in eventum.¹¹

Na rozdíl od České republiky a Francie je ve Velké Británii stanovena neodpovědnost panovníka ještě širěji, a to i na jiné činy, kterých by se panovník dopustil za své vlády. Takto široce stanovená imunita může fungovat v konstituční monarchii, domnívám se však, že ve státě,

⁸ KROUPA, Jiří a kol. *Soudobé ústavní systémy*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. str. 28.

⁹ MALCOLM, Joyce Lee. Doing No Wrong: Law, Liberty, and the Constraint of Kings. *Journal of British Studies*, 1999, roč. 38, č. 2, str. 161 - 186.

¹⁰ KROUPA, Jiří a kol. *Soudobé ústavní systémy*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. str. 18.

¹¹ PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2005. str. 93.

ve kterém je prezident volen z občanů státu na určité volební období, není důvod, proč by měl být neodpovědný za jakékoliv činy, které spáchá za doby výkonu své funkce.

4 Nestíhatelnost hlavy státu

4.1 Nestíhatelnost prezidenta České republiky v aktuálním znění Ústavy

Podle čl. 65 odst. 1 Ústavy nelze prezidenta republiky po dobu výkonu jeho funkce zadržet, trestně stíhat ani stíhat pro přešůpek nebo jiný správní delikt. „Pojetí prezidentské imunity je výrazně širší v porovnání s imunitou jiných ústavních činitelů podle Ústavy – poslanců, senátorů a soudců Ústavního soudu. Zatímco u nich Ústava v zásadě předpokládá určité mechanismy umožňující jejich trestní stíhání, popřípadě stíhání za správní či disciplinární delikt, v případě prezidenta republiky nic podobného stanoveno není, a to ani se souhlasem jiného ústavního orgánu.“¹²

Stejně jako v případě poslanecké imunity (viz. dále) je prezident vyňat z pravomoci orgánů činných v trestním řízení podle § 10 odst. 1 trestního řádu. Trestní stíhání prezidenta pro jakýkoliv trestný čin nelze zahájit, popř. musí být zastaveno podle § 11 odst. 1 písm. c trestního řádu.

Prezidenta republiky není možné stíhat pouze po dobu výkonu jeho funkce. Za trestné činy, kterých se dopustil během výkonu své funkce, je možné jej stíhat po zániku funkce. Prezident je však odpovědný jen za trestné činy, které nejsou spojené s výkonem jeho funkce. Za jednání spojené s výkonem funkce je i nadále neodpovědný.¹³

Senát může se souhlasem Poslanecké sněmovny podat ústavní žalobu proti prezidentu republiky k Ústavnímu soudu, a to pro velezradu nebo pro hrubé porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku v souladu s čl. 65 odst. 2 Ústavy. K přijetí návrhu ústavní žaloby Senátem je třeba, podle čl. 65 odst. 3 Ústavy, souhlasu třípětinové většiny přítomných senátorů. K přijetí souhlasu Poslanecké sněmovny s podáním ústavní žaloby je třeba souhlasu třípětinové většiny všech poslanců, nevysloví-li Poslanecká sněmovna souhlas do tří měsíců ode dne, kdy o něj Senát požádal, platí, že souhlas nebyl dán. Ústavní soud může na základě takovéto ústavní žaloby Senátu rozhodnout o tom, že prezident republiky ztrácí prezidentský úřad a způsobilost jej znovu nabýt.

4.1.1 Nestíhatelnost prezidenta před novelou Ústavy z 8. února 2012

Do 8. března 2013 bylo stínání pro trestné činy prezidenta republiky spáchané po dobu výkonu funkce, bylo navždy vyloučeno. Nebylo však vyloučeno trestní stíhání bývalého

¹² KLÍMA, Karel. In KLÍMA, Karel (ed). Komentář k Ústavě a Listině – 1 díl. 2 vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. str. 507 (čl. 65 Ústavy).

¹³ HERC, Tomáš. In RYCHETSKÝ, Pavel (ed). *Ústava České republiky. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 648.

prezidenta České republiky pro trestné činy, kterých se dopustil před vznikem prezidentské funkce nebo po jejím zániku.¹⁴

Podle mého názoru je tato ústavní změna velmi pozitivní, protože imunita prezidenta slouží převážně k nerušenému výkonu jeho funkce. Pokud tedy prezident spáchá trestný čin za dobu výkonu své funkce, z důvodu nerušeného výkonu své funkce by měl za tento trestný čin být potrestán po skončení funkce. Nenacházím jediný důvod, proč by trestní stíhání činů, kterých se prezident republiky dopustí během své funkce, mělo být navždy vyloučeno.

4.2 Nestíhatelnost prezidenta Francouzské republiky

Prezident Francouzské republiky podle čl. 67 věty druhé francouzské ústavy nemůže být za dobu výkonu jeho funkce předvolán jako svědek k francouzskému soudu, ani správnímu orgánu. Nemůže proti němu být vedeno trestní stíhání pro trestné činy a také proti němu nemohou být užity vyšetřovací prostředky. Prezident republiky nemůže být ani předmětem občanskoprávního řízení. Všechny žaloby mohou být podány nebo řízení obnovena jeden měsíc po konci funkčního období prezidenta republiky.

Nestíhatelnost prezidenta Francouzské republiky se velmi podobá nestíhatelnosti prezidenta České republiky. Francouzský prezident, na rozdíl od toho českého, nemůže být ani žalován v občanskoprávním sporu.

4.3 Nestíhatelnost hlavy státu Velké Británie

Jak již bylo zmíněno výše, imunita panovníka vychází z hesla ‘the King should not be allowed to do wrong’, z čehož lze dovodit, že panovník Velké Británie je zcela neodpovědný v době jeho vlády. Prakticky to znamená, že panovník nemůže být žalován v občanskoprávním sporu. V oblasti trestního práva panovník Velké Británie nemůže být za žádných okolností trestně stíhán. Hlava státu také nemůže být předvolána jako svědek a nucena vypovídat.¹⁵ Tyto imunity se však vztahují pouze na panovníka, nikoliv na celou královskou rodinu.

Právní nauka říká, že trestné činy jsou ve Velké Británii spáchány proti státu a ten je také stíhá jménem Jeho Veličenstva.¹⁶

4.3.1 Občansko-právní žaloby

Jak již bylo řečeno výše, panovník nemůže být žalován v občansko-právním sporu. Stejně tak i francouzský prezident nemůže být žalován v občansko-právním sporu po dobu výkonu jeho

¹⁴ KLÍMA, Karel. In KLÍMA, Karel (ed). Komentář k Ústavě a Listině – 1 díl. 2 vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. str. 509-510 (čl. 65 Ústavy).

¹⁵ BRAZIER, Rodney. The Monarchy. In BOGDANOR, Vernon (ed). *The British Constitution in the twentieth century*. New York: Oxford University Press, 2003. str. 87.

¹⁶ JAMES, Philip S. *Introduction to English Law*. 12. vydání. London. Butterworths, 1989. str. 174.

funkce. Myslím si však, že takto široce stanovená imunita není v České republice potřebná. Pokud například prezident republiky někomu způsobí škodu, je podle mě nesmyslné, aby nemohl být žalován o náhradu této škody.

Sama hlava státu ve Velké Británii však žalobu ke Korunním soudům (tj. vyšší trestní soud) podat může. Stalo se tak v roce 1990, kdy se královna snažila zabránit Malcolmovi Barkerovi, jejímu bývalému zaměstnanci, aby vydal knihu, která se jí měla dotýkat.

Přípustnost občanskoprávní žaloby na panovníka upravuje zákon Crown Proceedings Act z roku 1947, jedná se ale o žaloby podané z důvodu výkonu veřejné funkce, nikoliv o žaloby proti hlavě státu osobně. Hlava státu může být takto odpovědná za občanskoprávní delikty spáchané svými sluhy a agenty, za porušení jejich povinností spojených s výkonem jejich funkce a dále za delikty spojené s vlastnictvím, držbou a užíváním svého majetku.

5 Právní prostředky, které vedou ke zbavení funkce

5.1 Velezrada v pojetí českého právního řádu

Velezrada je označována jako ústavní delikt. Co se rozumí tímto ústavním deliktem, definuje sama Ústava, ale nebylo tomu tak vždy. Do roku 2012 byla velezrada definována v zákoně o Ústavním soudu, § 96 zákona o Ústavním soudu definoval velezradu jako jednání prezidenta republiky směřující proti svrchovanosti a celistvosti republiky, jakož i proti jejímu demokratickému řádu.

Až novelou Ústavy ze dne 8. února 2012, v souvislosti se zavedením přímé volby prezidenta, byla definice velezrady vnesena do samotného textu Ústavy. Podle ní se velezradou také rozumí jednání prezidenta republiky směřující proti svrchovanosti a celistvosti republiky, jakož i proti jejímu demokratickému řádu.¹⁷

Tato definice velezrady je nyní vyjádřena v čl. 65 odst. 2 Ústavy. Navíc k tomu ústavní změnou č. 71/2012 Sb. přibyla možnost podat ústavní žalobu na prezidenta republiky pro hrubé porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku. „K naplnění druhé skutkové podstaty je třeba porušení, které dosahuje určité intenzity, která však není Ústavou specifikována. Takto vyjádřená skutková podstata má chránit prezidenta republiky před stíháním pro bagatelní záležitosti.“¹⁸

Velezrada není obecným trestným činem, nýbrž tzv. ústavním deliktem. Tento názor podporuje i to, že velezrada není za trestný čin v trestním zákoníku výslovně označena. Protože chybí formální znak trestného činu, můžeme dovodit, že velezrada nespadá pod definici trestného činu podle § 13 odst. 1 trestního zákoníku.¹⁹ Jedná se o kvazi kárné provinění, jehož se může dopustit jen osoba zastávající úřad prezidenta republiky.²⁰ Jak uvádí doc. Vladimír Mikule v komentáři k zákonu o ústavním soudu: „Takováto zvláštní odpovědnost hlavy státu je odlišná od obecné trestní odpovědnosti a je ústavně zakotvenou pojistkou proti zneužití moci v demokratickém právním státě.“²¹

¹⁷ čl. 65 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸ HERC, Tomáš. In RYCHETSKÝ, Pavel (ed). *Ústava České republiky. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 651.

¹⁹ § 13 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů: „Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.“

²⁰ WAGNEROVÁ, Eliška. *Mnozí míní, že velezrada a vlastizrada jedno jest. Není* [online]. eliskawagnerova.cz, 4. března 2013 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://eliskawagnerova.cz/aktuality/eliska-wagnerova-mnozi-mini-ze-velezrada-a-vlastizrada-jedno-jest-neni/>>.

²¹ MIKULE, Vladimír. SLÁDEČEK, Vladimír. *Zákon o Ústavním soudu – komentář a judikatura k Ústavě ČR a Listině základních práv a svobod*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. str. 325.

Také podle významného českého prof. Karla Klímy není odpovědnost za velezradu odpovědností trestněprávní.²² Přesto, že velezrada není trestným činem, můžeme mezi trestnými činy obecně a velezradou vidět souvislosti. Domnívám se, že můžeme dovodit subsidiární použití trestních předpisů při případném stíhání prezidenta republiky za ústavní delikt velezrady. V Ústavě České republiky, ani zákoně o Ústavním soudu České republiky není stanovena podrobná úprava velezrady a jejího případného stíhání, proto se domnívám, že v případě, že těmito předpisy není stanoveno jinak, můžeme subsidiárně použít právě trestní předpisy, které svou povahou mají nejbližší. Jako příklad bych uvedla, že k odpovědnosti prezidenta za velezradu je třeba, aby prezident jednal zaviněně, ale forma zavinění již stanovená není. Proto dovozujeme z § 13 odst. 2 trestního zákoníku, že je třeba zavinění úmyslné.²³ S tímto názorem se ztotožňuje i Eliška Wagnerová ve svém příspěvku z roku 2008.²⁴ Prezident odpovídá pouze za svá jednání, při kterých měl svobodu vůle jednat.²⁵

V dnešním pojetí řízení o ústavní žalobě pro velezradu není řízením trestním. Na rozdíl od toho řízení podle § 67 odst. 1 Ústavní listiny Československé republiky z roku 1920, které bylo výslovně označeno za trestní stíhání prezidenta republiky pro velezradu.²⁶ Velezrada byla na našem území ve 40. letech minulého století trestným činem proti státu, kterého se mohla dopustit jakákoliv trestně odpovědná osoba. Byl-li někdo obžalován z tohoto zločinu, mohl být odsouzen k odnětí svobody na 10 - 25 let nebo na doživotí. Dopustil-li se někdo kvalifikované skutkové podstaty, mohl být potrestán dokonce i k trestem smrti.²⁷

5.2 Porušení povinností prezidenta zjevně neslučitelná s dalším setrváním v úřadě

Prezident Francouzské republiky může být za dobu výkonu své funkce, podle čl. 68 věty první Ústavy Francouzské republiky, odsouzen za porušení povinností prezidenta zjevně neslučitelná s dalším setrváním v úřadě²⁸. Prezident může být takovým způsobem souzen pouze

²² KLÍMA, Karel. In KLÍMA, Karel (ed). *Komentář k Ústavě a Listině – 1 díl. 2 vydání.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. str. 508 (čl. 65 Ústavy).

²³ § 13 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů: „K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.“

²⁴ WAGNEROVÁ, Eliška. *Prezident republiky a Ústavní soud.* In ŠIMÍČEK, Vojtěch (ed). *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky.* Brno: Masarykova univerzita, 2008. str. 109.

²⁵ KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky s předmluvou Václava Klause.* Praha: Leges, 2011. str. 165.

²⁶ MIKULE, Vladimír. SLÁDEČEK, Vladimír. *Zákon o Ústavním soudu – komentář a judikatura k Ústavě ČR a Listině základních práv a svobod.* Praha: Eurolex Bohemia, 2001. str. 328.

²⁷ zákon č. 231/1948 Sb., zákon na ochranu lidové demokratické republiky, ve znění zákona č. 319/1948 Sb. účinném ke dni 1. února 1949.

²⁸ TROPER, Michel. *Constitutional law.* In BERMANN, George. PICARD, Etienne (eds). *Introduction to French Law.* Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2008. str. 23.

za své úřední činy, nikoliv za jakýkoliv trestný čin.²⁹ Přesto, že úprava účinná v České republice a ve Francii se liší, domnívám se, že v obou státech je možné prezidenta zbavit funkce pouze za ty nejzávažnější činy, kterých se dopustí při výkonu své funkce.

---

²⁹ PEROTTINO, Michel. Prezident republiky ve Francii. In NOVÁK, Miroslav, BRUNCLÍK, Miloš (eds). *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha: Dokořán, 2008. str. 151-152.

6 Řízení proti hlavě státu

6.1 Řízení o ústavní žalobě proti prezidentu České republiky

Řízení o ústavní žalobě proti prezidentu republiky upravuje § 97 a n. zákona o Ústavním soudu. Řízení je zahájeno doručením žaloby Ústavnímu soudu. Návrh musí obsahovat přesné vylicení jednání, kterým se měl prezident republiky dopustit velezrady nebo hrubého porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku, spolu s uvedením důkazů, o které se ústavní žaloba opírá. O ústavní žalobě koná Ústavní soud vždy ústní jednání. Ústavní soud může doplňovat šetření provedené Senátem, popř. může požádat Senát k doplnění šetření a žaloby.

Za Senát v řízení o ústavní žalobě před Ústavním soudem jedná jeho předseda nebo osoba, kterou tím Senát pověří. Obviněný prezident má právo zvolit si jednoho nebo více obhájců, alespoň jeden z nich musí být advokátem.

Jestliže bylo Ústavnímu soudu, dříve než se odebral k závěrečné poradě, doručeno usnesení Senátu, kterým ústavní žalobu odvolává, Ústavní soud řízení zastaví. Ústavní soud také řízení zastaví, jestliže prezident republiky po jeho zahájení zemřel. Požádá-li však o pokračování řízení manžel nebo příbuzný v řadě přímé do jednoho měsíce od úmrtí, v řízení se pokračuje. Skutečnost, že se prezident republiky po zahájení řízení vzdal svého úřadu nebo že jeho funkce zanikla uplynutím doby, na kterou byl zvolen, již podle účinné úpravy není důvodem k zastavení řízení a v řízení před Ústavním soudem se pokračuje.

Po ukončení ústního jednání Ústavní soud buď ústavní žalobě vyhoví a rozhodne, že se prezident republiky dopustil velezrady nebo hrubého porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku, anebo ho ústavní žaloby zproští. Bylo-li ústavní žalobě vyhověno, ztrácí prezident republiky prezidentský úřad a způsobilost jej znovu nabýt. Nárok na prezidentský plat a další požitky po skončení výkonu funkce podle zvláštního zákona mu nenáleží. Sankcím, které je možné prezidentovi uložit, se budu podrobně věnovat v 5. kapitole.

6.2 Řízení o zbavení funkce prezidenta Francouzské republiky

Dle čl. 68 Ústavy nemůže být prezident zproštěn funkce jinak než následujícím postupem. Toto zvlášt' upravené řízení proti prezidentu republiky je podrobně upraveno organickým zákonem č. 2014 – 1392 z 24. listopadu 2014. Komora Parlamentu, která pojme návrh na zahájení řízení o zproštění funkce prezidenta republiky a tento návrh schválí, zajistí, aby byl návrh podle čl. 1 výše zmíněného organického zákona odůvodněn a podepsán minimálně 1/10 členů komory. Po té neprodleně tento návrh postoupí druhé komoře Parlamentu, která své rozhodnutí zveřejní do 15 dnů od přijetí návrhu.³⁰ Návrh musí schválit obě komory Parlamentu republiky.

³⁰ RIALS, Stephane. *Textes constitutionnels français*. Paris: Presses Universitaires de France, 2008. str. 102.

Pokud jedna z komor souhlas nevysloví, nemůže dojít ke stáhání prezidenta. Vysloví-li obě komory souhlas s tímto řízením, prezident není oprávněn vykonávat svoji funkci, dokud se Vyšší dvůr k dané kauze nevyjádří. Domnívám se, že v tomto bodě by se Česká republika měla inspirovat úpravou účinnou ve Francii. Do českého právního řádu by podle mě mělo být zakotveno ustanovení, které stanoví, že v případě řízení před Ústavním soudem prezident nemůže vykonávat svoji funkci, dokud se Ústavní soud k ústavní žalobě nevyjádří.

Z pohledu možnosti zahájení řízení proti prezidentovi republiky je ve Francii, na rozdíl od České republiky širší úprava, protože návrh na zahájení řízení může podat kterákoliv z komor Parlamentu Francouzské republiky a k tomu potřebuje souhlas druhé komory Parlamentu. Naopak v České republice může ústavní žalobu proti prezidentovi republiky podat pouze Senát a k tomu potřebuje souhlas Dolní komory Parlamentu.

V České republice řízení proti prezidentovi republiky probíhá před Ústavním soudem, což je orgán ochrany ústavnosti naší republiky. Ve Francii je k tomuto účelu zřízen speciální ústavní orgán - Vyšší dvůr, a to v kapitole IX. francouzské ústavy. Jedná se o orgán, který by byl oprávněn rozhodovat o zbavení mandátu francouzského prezidenta. Jde o dočasné sloučení obou komor Parlamentu k souzení prezidenta republiky, kterému předsedá Předseda Národního shromáždění. Nejdříve probíhá fáze vyšetřování, ve které komise, složená z šesti místopředsedů Národního shromáždění a šesti místopředsedů Senátu, vyhledává informace a důkazy k tvrzenému porušení povinností prezidenta republiky. Prezident může požádat o slyšení před touto komisí.³¹ Jednání Vyššího dvora je veřejné. Prezident republiky má právo se účastnit jednání Vyššího dvora, také má právo posledního slova.³² Členové Vyššího dvora hlasují v tajné volbě. Rozhodnutí jsou povinni vydat do jednoho měsíce. Rozhodnutí je účinné okamžikem vydání.

K odsouzení prezidenta je třeba dvoutřetinová většina všech členů Vyššího dvora, k odsouzení prezidenta České republiky postačuje souhlas alespoň devíti přítomných soudců z pléna Ústavního soudu České republiky.³³ Domnívám se, že francouzský model je v tomto bodě propracovanější. V případě, že by měl být prezident zbaven své funkce, mělo by se jednat o velmi závažný čin, a proto si myslím, že by měl být souzen větším počtem lidí než je tomu za současné právní úpravy České republiky. V případě francouzské úpravy má více lidí možnost se k tomuto činu vyjádřit po proběhnutém vyšetřování. Samozřejmě i v České republice má Parlament možnost se k činu prezidenta republiky vyjádřit – Senát podáním ústavní žaloby

---

³¹ čl. 6 organického zákona č. 2014 – 1392 z 24. listopadu 2014 o aplikaci čl. 68 Ústavy, ve znění pozdějších předpisů, (loi organique n° 2014-1392 du 24 novembre 2014 portant application de l'article 68 de la Constitution).

³² čl. 7 organického zákona č. 2014 – 1392 z 24. listopadu 2014 o aplikaci čl. 68 Ústavy, ve znění pozdějších předpisů, (loi organique n° 2014-1392 du 24 novembre 2014 portant application de l'article 68 de la Constitution).

³³ § 13 zákona č. 182/1993 Sb., zákon o Ústavním soudě, ve znění pozdějších předpisů.

proti prezidentu republiky a Poslanecká sněmovna souhlasem s touto žalobou. Členové Parlamentu se však nepodílejí na konečném rozhodnutí, místo nich se na konečném rozhodnutí o zbavení funkce prezidenta podílí plénum Ústavního soudu složené z 15-ti soudců. Stanovení orgánu, který má pravomoc soudit prezidenta za případnou velezradu, je však dle mého názoru politickým rozhodnutím Parlamentu.

Změna francouzské ústavy z roku 2007 je ale také často kritizována. Podle některých autorů ještě větším oslabením pozice Ústavní rady, což je francouzský orgán ochrany ústavnosti, ve vztahu k prezidentovi. Prezident dle francouzské Ústavy jmenuje členy Ústavní rady, jmenuje jejího prezidenta, navrhuje přezkum ústavnosti právních norem a nakonec zasedá v jejím plénu jako exprezident. Ústavní rada naproti tomu nemá vůči prezidentu žádná práva.³⁴ Protože jsem se výše přiklonila k francouzskému modelu právní úpravy v části, že prezident je souzen Vyším dvorem, musím na tomto místě podotknout, že kdyby měl být po případné změně Ústavy prezident České republiky souzen orgánem složeným z obou komor Parlamentu, měl by mít Ústavní soud, jako orgán ochrany ústavnosti, možnost se k odsouzení vyjádřit po proběhnutém vyšetřování.

6.2.1 Případ bývalého prezidenta Sarkozyho

Po zániku prezidentské imunity prezidenta Sarkozyho došlo ve Francii k jeho trestnímu stíhání za skutky, spojené s nezákonným financováním volební kampaně jeho strany a uplácením za doby výkonu jeho funkce.³⁵ Trestní stíhání bylo zahájeno v červenci 2014, Sarkozyho funkční období skončilo v květnu 2012.³⁶ Sarkozy však svoji vinnu od počátku popírá. V červenci 2014, před zahájením trestního stíhání, byl Sarkozy jako první bývalý francouzský prezident držen v policejní cele při jeho výslechu.³⁷

V září 2014 Pařížský odvolací soud přerušil vyšetřování, aby mohl prošetřit návrh Sarkozyho advokátů, že důkazy, podle kterých je Sarkozy vinen, byly získány nezákonným

³⁴ MADEJ, Martin. *Politická ingerence francouzské Ústavní rady* [online]. pravni prostor.cz, 3. září 2014 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.pravni-prostor.cz/clanky/ustavni-pravo/politicka-ingerence-francouzske-ustavni-rady>>.

³⁵ MCPARTLAND, Ben. *Sarkozy on the radar of French prosecutors* [online]. france24.com, 15. června 2012 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.france24.com/en/20120615-sarkozy-comes-under-radar-french-prosecutors-corruption-bettancourt-karachi>>.

³⁶ MULHOLLAND, Rory. *Nicolas Sarkozy: Summary of the scandal* [online]. telegraph.co.uk, 2. července 2014 [cit. 14. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/nicolas-sarkozy/10941306/Nicolas-Sarkozy-Summary-of-the-scandals.html>>.

³⁷ MULHOLLAND, Rory. *Nicolas Sarkozy becomes first former head of state to be held in police custody* [online]. telegraph.co.uk, 1. července 2014 [cit. 14. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/10939193/Nicolas-Sarkozy-becomes-first-former-head-of-state-to-be-held-in-police-custody.html>>.

způsobem.³⁸ V květnu roku 2015 Pařížský odvolací soud rozhodl o tom, že odposlechy ze Sarkozyho telefonu, včetně telefonních rozhovorů s jeho advokátem Thierryem Herzogem, mohou být užity ve vyšetřování a jsou získány zákonným způsobem.³⁹ V listopadu 2015 vyšetřovatelé objevili další podezřelé částky na financování Sarkozyho kampaně. Finální rozhodnutí ve věci však ještě nebylo soudem vydáno. V České republice dosud nemáme žádný případ, kdy by byl stíhán bývalý prezident pro trestný čin, kterého se dopustil za dobu výkonu své funkce. Na Václava Klause však byla podána ústavní žaloba pro velezradu, o čemž pojednávám v následující kapitole.

---

38 MULHOLLAND, Rory. *Sarkozy corruption probe suspended* [online]. telegraph.co.uk, 24. září 2014 [cit. 14. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/11118935/Sarkozy-corruption-probe-suspended.html>>.

39 SMITH-SPARK, Laura. HALASZ, Stephanie. *French court: Secret Sarkozy recordings can be heard in corruption probe* [online]. edition.cnn.com, 5. května 2015 [cit. 14. listopadu 2015] Dostupné na <<http://edition.cnn.com/2015/05/07/europe/france-sarkozy-court/>>.

7 Případ Václava Klause před Ústavním soudem České republiky

Za dobu existence Ústavního soudu České republiky byla podána pouze jedna ústavní žaloba pro velezradu na prezidenta České republiky, a to v březnu roku 2013, kdy také došlo k novelizaci zákona o Ústavním soudu. Ústavnímu soudu byla podána ústavní žaloba pro velezradu na bývalého prezidenta Václava Klause podle čl. 65 odst. 2 Ústavy České republiky, ve znění účinném do 7. března 2013, a dle ustanovení § 96 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění účinném do 7. března 2013.

Ústavní soud vyložil ve svém usnesení ze dne 27. března 2013, č. j. Pl. ÚS 17/13, ustanovení tohoto zákona, která upravovala s účinností do 7. 3. 2013, povinnost Ústavního soudu zastavit řízení o žalobě. V tomto rozhodnutí Ústavní soud také vyložil vztah mezi předchozí a nynější právní úpravou.

Žalobou doručenou Ústavnímu soudu dne 5. března 2013 se domáhal Senát, aby Ústavní soud vyslovil, že se prezident republiky, Václav Klaus, žalovanými skutky dopustil velezrady. Skutky, pro které byl Václav Klaus žalován, byly:

- nedovršení ratifikace Rozhodnutí Evropské rady, kterým se mění čl. 136 Smlouvy o fungování EU, pokud jde o mechanismus stability v eurozóně, s jehož ratifikací vyslovily souhlas obě komory Parlamentu,
- nečinnost při obsazování postupně uvolňovaných míst soudců Ústavního soudu,
- vyhlášení aboliční části amnestie,
- nerespektování soudního rozhodnutí ve věci návrhu na jmenování někdejšího justičního čekatele JUDr. Petra Langer, Ph.D. soudcem,
- nečinnost při ratifikaci Dodatkového protokolu k Evropské sociální chartě.

Přechozí právní úprava v § 98 odst. 3 výše zmíněného zákona ukládala Ústavnímu soudu povinnost pokračovat v řízení o velezradě pouze v případě abdikace prezidenta v průběhu řízení. Nová úprava, účinná od 8. 3. 2013, toto ustanovení doplnila o povinnost pokračovat v řízení o velezradě i po uplynutí funkčního období.

Ve výše zmíněném usnesení z roku 2013 Ústavní soud uvedl: „procesní ustanovení obsažená v § 98 odst. 1, 2, 3 zákona o Ústavním soudu ve znění, jež bylo účinné do 7. března 2013, jsou pro žalovaného příznivější než ve znění účinném od 8. března 2013.“ Ústavní soud dále uvádí: „znění ustanovení § 98 odst. 3, účinné od 8. března 2013, je pro žalovaného nepříznivější proto, že do výčtu důvodů, pro něž nelze řízení zastavit (nýbrž naopak v řízení je třeba pokračovat), výslovně zařadilo další důvod, a sice zánik funkce prezidenta uplynutím doby, na kterou byl zvolen.“ Protože činy, pro které byla podána ústavní žaloba, byly spáchány před 8.

březnem 2013, Ústavní soud se přiklonil k užití zákona účinného do 7. března 2013. Podle pléna Ústavního soudu, pokud by bylo aplikováno nové znění § 98 odst. 3 zákona o Ústavním soudu o nemožnosti zastavit řízení proto, že prezidentská funkce zanikla uplynutím funkčního období prezidenta, došlo by k ústavně nepřipustné pravé retroaktivitě zákona v neprospěch ústavně žalovaného prezidenta. Řízení o velezradě tedy bylo zastaveno. S tímto postupem Ústavního soudu se zcela ztotožňuji, protože jak jsem uvedla výše, domnívám se, že v případě, že není Ústavou či zákonem o Ústavním soudu výslovně stanoveno jinak, použijeme subsidiárně právní úpravu trestního práva, tzn. retroaktivita zákona v neprospěch žalovaného je nepřipustná. Neztotožňuji se ale s následujícím názorem Ústavního soudu o kumulaci sankcí.

Podle Ústavního soudu je primárním účelem zbavit prezidenta úřadu, aby nemohl nadále poškozovat či ohrožovat zájmy státu. V situaci, kdy již Václav Klaus nebyl v této ústavní funkci, řízení o velezradě postrádá svůj hlavní smysl.⁴⁰ Ústavní soud ve výše zmíněném rozhodnutí vyjádřil názor, že další dvě sankce (tj. způsobilost znovu nabýt prezidentský úřad a zánik nároku na prezidentský plat) jsou ukládány kumulativně se sankcí hlavní, což je zbavení prezidenta úřadu. S tímto názorem Ústavního soudu se však nemůžu ztotožnit a dávám v tomto bodě za pravdu odlišnému stanovisku soudkyně Ivany Janů, protože každá z těchto sankcí má chránit jiný zájem. Ivana Janů ve svém odlišném stanovisku vyjádřila názor, že každá z uvedených sankcí obsažených v čl. 65 odst. 2 větě druhé Ústavy má svoji vlastní funkci ochrany ústavnosti. Uložení sankce ztráty prezidentského úřadu má ukončit bezprostřední disfunkci ústavního zřízení. Tuto sankci může Ústavní soud uložit v případě, že prezident republiky ještě vykonává svoji funkci. V případě, že z nějakého důvodu již funkci nevykonává, tato sankce ztrácí svůj význam. Naopak sankce ztráty způsobilosti prezidentský úřad znovu nabýt má předejít ústavním kolizím do budoucna. Tato sankce může být podle mého názoru uložena prezidentovi jak v případě, že funkci ještě vykonává, a to kumulativně se sankcí ztráty prezidentského úřadu. Avšak může být uložena i samostatně v případě, že prezident funkci již nevykonává (ale samozřejmě za předpokladu, že funkci vykonával v době, kdy na něj byla podána ústavní žaloba). V tomto druhém případě se jedná pouze o ochranu ústavnosti „do budoucna“, která je podle mě stejně důležitá jako ochrana ústavnosti současnosti.

Zajímavý je podle mě v této souvislosti i názor, který vyjádřil ve své publikaci významný právník Jaroslav Krejčí: „Hlava státu, která ví, že nemůže být po uplynutí funkčního období znovu zvolena, nemá důvodu, aby se snažila získati přízeň voličů pro příští volby, a není nebo

---

⁴⁰ POSPÍŠIL, Ivo. *Ústavní soud zastavil řízení o velezradě bývalého prezidenta Václava Klause – aktualizováno* [online]. usoud.cz, 27. března 2013 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.usoud.cz/aktualne/ustavni-soud-zastavil-rizeni-o-velezrade-byvaleho-prezidenta-vaclava-klause-aktualizovan/>>.

aspoň nemusí být tímto ohledem ovlivňována ve svém úřadování.⁴¹ Tento názor podle mě podporuje správnost toho, že do českého právního řádu byla novelou zákona o ústavním soudu, účinnou od 8. března 2013, vnesena povinnost pokračovat v řízení o velezradě i po uplynutí funkčního období.

---

⁴¹ KREJČÍ, Jaroslav. *Problém právního postavení hlavy státu v demokracii*. Praha: nakladatelství Lützowova 35, 1935. str. 130.

8 Poslanecká imunita obecně

Výkon funkce člena komory Parlamentu chrání poslanecká/senátorská imunita (dále označovaná pouze jako „poslanecká imunita“). Z důvodu rozsahu diplomové práce se své práci se zaměřím především na komparaci imunity dolních komor Parlamentu vybraných států. Původně poslanecká imunita vznikla jako ochrana zákonodárního sboru oproti panovníkovi.⁴²

V dnešní době je smyslem imunity preventivní ochrana občany volené komory Parlamentu před orgány moci výkonné a soudní v souvislosti s principem dělby moci. Demokratické státy světa tento institut považují za potřebný k ochraně nerušeného výkonu mandátu, každý stát jej ale upravuje rozdílně.⁴³

Poslanecká imunita není osobní výsadou poslanců či senátorů, má chránit Parlament jako celek, zejména jeho nezávislost a ničím nerušenou činnost. Původ takového chápání imunity můžeme nalézt v čl. 9 anglické ústavní listiny Bill of Right (viz. dále).⁴⁴ Na našem území se poslanecká imunita vyvinula ze starého glejtu, který byl vydáván místním pánem a byla jím zaručena bezpečnost osob na jednání stavovských shromáždění, stejně tak i bezpečnost cesty na tyto shromáždění.⁴⁵

Státovědec František Weyr definuje imunitu jako „positivně právní předpis, podle kterého se určitá osoba nebo mnohost osob vyjímá z platnosti určitých, jinak povšechně platných norem“.⁴⁶ Dle Ústavy je imunita vázána na existenci mandátu poslance (senátora), vzniká společně s mandátem, tj. zvolením a také s mandátem zaniká.⁴⁷ „Imunitu je třeba chápat jako jakýsi exces z obecné zásady rovnosti před zákonem, která je vlastní všem demokratickým státům.“⁴⁸

Poslanecká imunita je v České republice ústavně zakotvena v článcích 27 a 28 Ústavy, v širším slova smyslu můžeme imunitu rozdělit na indemnitu a imunitu v užším slova smyslu⁴⁹. Poslanecká imunita v České republice v širším slova smyslu není imunitou absolutní, poslanec či

⁴² SYLLOVÁ, Jindřiška. In SLÁDEČEK, Vladimír (ed). Ústava České republiky komentář. Praha: C. H. Beck, 2007. str. 215 (čl. 27 Ústavy).

⁴³ JIČÍNSKÝ, Zdeněk. Ústava České republiky v politické praxi. Praha: Linde, 2007. str. 154.

⁴⁴ KLOKOČKA, Vladimír. *Ústavní systémy Evropských států*. 2. vydání. Praha: Linde, 2006. str. 353.

⁴⁵ WEYR, František. Imunita. In HAVELKA, Jiří (ed). *Slovník veřejného práva československého – II. svazek*. Brno: Polygrafia, 1932. str. 1. – reprint z roku 2000 nakladatelství EUROLEX BOHEMIA

⁴⁶ WEYR, František. Imunita. In HAVELKA, Jiří (ed). *Slovník veřejného práva československého – II. svazek*. Brno: Polygrafia, 1932, str. 1. – reprint z roku 2000 nakladatelství EUROLEX BOHEMIA

⁴⁷ KLÍMA, Karel. In KLÍMA, Karel (ed). *Komentář k Ústavě a Listině – 1 díl*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. str. 280 (čl. 27 Ústavy).

⁴⁸ KLÍMA, Karel. In KLÍMA, Karel (ed). *Komentář k Ústavě a Listině – 1 díl*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, str. 279 (čl. 27 Ústavy).

⁴⁹ FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2001. str. 295.

senátor je chráněn, pouze pokud se za něj postaví jeho komora.⁵⁰ Naopak indemnita je vždy absolutní.

Obecně můžeme říci, že v zemích s monarchickou formou vlády a velmi slabým postavením královské moci je imunita členů Parlamentu omezena víceméně pouze na indemnitu (např. Velká Británie).⁵¹

---

⁵⁰ WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva*. Praha: Eurolex Bohemia a. s., 2006. str. 41.

⁵¹ KLOKOČKA, Vladimír. *Ústavní systémy Evropských států*. 2. vydání. Praha: Linde, 2006. str. 353.

9 Indemnita

9.1 Indemnita v České republice

Indemnita upravena čl. 27 odst. 1 a 2 Ústavy, má chránit poslance i senátory před postihem pro hlasování a projevy v Poslanecké sněmovně nebo Senátu či jejich orgánech. Nejvyšší soud, pro účel výkladu imunity přidává k Poslanecké sněmovně, Senátu a jejich orgánům, poslanecké kluby. „Poslanecký klub je fakticky a materiálně postaven naroveň ostatním orgánům Sněmovny, neboť tento klub, resp. jeho členové, disponují významnými pravomocemi, které jim jednací řád přiznává.“⁵²

Tato indemnita je často je označována jako imunita materiální, protože k jejímu uplatnění není třeba procedury v dané komoře Parlamentu, poslanec je touto indemnitou chráněn bezvýjimečně po celou dobu výkonu své funkce a není možnost, jak jej této indemnity zbavit.⁵³

Podle čl. 27 Ústavy odst. 1 nelze poslance ani senátora postihnout pro hlasování v Poslanecké sněmovně či Senátu nebo jejich orgánech. Stejně jako za hlasování nelze osobu postihnout také za nehlasování.⁵⁴ Nepostižitelnost pro hlasování posiluje právo svobodného projevu vůle při rozhodování komory Parlamentu. Imunita v případě hlasování může být označena za imunitu absolutní, protože není stanovena žádná možnost postihu člena Parlamentu.⁵⁵ Slovo „postih“ je chápáno v širším slova významu, rozumí se jím jakákoliv sankční újma, ať již finanční nebo jinak poškozující. Profesor Klíma v komentáři k Ústavě uvádí, že postihem nemůže být ani zákaz vstupu do budovy.⁵⁶

Za projevy verbální i neverbální na půdě Poslanecké sněmovny či Senátu nebo jejich orgánech nelze poslance či senátora trestně stíhat. Účelem tohoto ustanovení je, aby se poslanec (senátor) mohl vyjádřit svobodně, bez zábran a obav, při výkonu svého mandátu k projednávaným záležitostem nebo osobám.⁵⁷ Podle Ústavy podléhá člen komory jen disciplinární pravomoci komory, které je členem.⁵⁸ Použitý pojem „trestní stíhání“ je třeba vykládat extenzivně tak, že pod něj zahrneme i trestněprávní stíhání pro přestupky.⁵⁹

Nejvyšší soud pod slovo „projevy“ zahrnuje jakékoliv projevy vůle související obecně s výkonem poslaneckého mandátu, připouští ale, že při rozhodování podle § 10 odst. 2 trestního

⁵² usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. října 2012, sp. zn. 11 Tcu 135/2012.

⁵³ FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2001. str. 295.

⁵⁴ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2013, sp. zn. 3 Tcu 85/2013.

⁵⁵ KLÍMA, Karel. In KLÍMA, Karel (ed). *Komentář k Ústavě a Listině – 1 díl*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, str. 280-281 (čl. 27 Ústavy).

⁵⁶ KLÍMA, Karel. In KLÍMA, Karel (ed). *Komentář k Ústavě a Listině – 1 díl*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, str. 281 (čl. 27 Ústavy).

⁵⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. října 2012, sp. zn. 11 Tcu 135/2012.

⁵⁸ čl. 27 odst. 2 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁹ KLÍMA, Karel. In KLÍMA, Karel (ed). *Komentář k Ústavě a Listině – 1 díl*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, str. 282 (čl. 27 Ústavy).

řádu je potřeba zacházet s interpretací tohoto pojmu v rozumné míře. Dovodit, že se jedná o projev podle čl. 27 odst. 2 Ústavy, jenom na základě toho, že byl učiněn osobou poslance (senátora) by podle názoru Nejvyššího soudu bylo „nepřípustně zjednodušenou a ad absurdum dovedenou konstrukcí, zjevně deformující logický výklad ustanovení čl. 27 odst. 2 Ústavy“. Trestní postih takových osob by byl možný po zbavení imunity v režimu čl. 27 odst. 4 Ústavy, ale problém by nastal v případě nevydání poslance (senátora).⁶⁰

Nepostižitelnost hlasování a projevů v Parlamentu patří k našemu demokratickému chápání parlamentarismu.⁶¹ V ústavách demokratických států v dnešní době stále můžeme najít původní hodnoty parlamentarismu, podle nichž poslanci dospívají k rozhodnutím blahodárným pro stát. Jak uvádí docent Jan Wintr ve své publikaci: „Z parlamentarismu vyplývá celá řada tradičních institutů ústavního práva, jako jsou volný mandát, nepostižitelnost parlamentních řečí a hlasování, poslanecká imunita nebo veřejnost parlamentního jednání.“⁶²

9.2 Indemnita ve Francouzské republice

Parlament Francouzské republiky se skládá z Národního shromáždění a Senátu. Společně s poslanci Národního shromáždění jsou voleni i jejich náhradníci.⁶³

Článek 26 francouzské Ústavy stanovuje ve svém prvním odstavci neodpovědnost členů Parlamentu. Člen Parlamentu nemůže být stíhán, vyšetřován, zatčen, držen ve vazbě nebo souzen za své názory a hlasování při výkonu své funkce. Člen parlamentu podléhá pouze disciplinárním opatřením komory. Stejně tak jako v České republice, jedná se o imunitu v užším slova smyslu a jedná se také o imunitu absolutní, protože nikdo této imunity nemůže člena Parlamentu zbavit.

Pokud jde o svobodu slova, tak tato imunita se vztahuje pouze na svobodu slova v Parlamentu či na zasedání komory Parlamentu na jiném místě. Imunitou nejsou poslanci chráněni, v případě, že mluví na jiném místě, než je Parlament, například v rádiu nebo na veřejném shromáždění, jak uvádí ve svém rozhodnutí ze dne 21. března 2000 francouzského soudu Tribunal de Grande Instance de Paris.⁶⁴ Domnívám se, že s tohoto pohledu je indemnita v České republice stanovena širěji než ve Francii, protože Nejvyšší soud rozšířil působnost indemnity i na poslanecké kluby, soud francouzský však rozsah indemnity ve svém rozhodnutí zužuje.

Člen francouzského Parlamentu nemůže být této indemnity zbaven, ani se jí sám zříci, stejně tak jako člen Parlamentu České republiky. Indemnita začíná spolu se vznikem jeho

⁶⁰ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2013, sp. zn. 3 Tcu 85/2013.

⁶¹ WINTR, Jan. *Princípy českého ústavního práva*. Praha: Eurolex Bohemia a. s., 2006. str. 41.

⁶² WINTR, Jan. *Princípy českého ústavního práva*. Praha: Eurolex Bohemia a. s., 2006. str. 40.

⁶³ KROUPA, Jiří a kol. *Soudobé ústavní systémy*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. str. 73.

⁶⁴ TURPIN, Dominique. *Droit constitutionnel*. Paris. Presses Universitaires de France, 2007. str. 671.

mandátu, skončením volebního období tato imunita nekončí a ani bývalí členové parlamentu nemohou být stíháni za skutky, kterých se dopustili v rámci svých poslaneckých povinností, což je také srovnatelné s českou úpravou trvání indemnity. S názorem, že skončením volebního období indemnita poslanců nekončí, zcela souhlasím. Bylo by nesmyslné chránit projevy a hlasování poslance po dobu výkonu jeho funkce, ale po skončení výkonu funkce jej za ně postihnout.

9.2.1 Odpovědnost členů vlády

Rozdílem mezi francouzským neoprezidentským systémem a českým parlamentním systémem je inkompatibilita členů vlády a parlamentu.⁶⁵ Dle čl. 68 odst. 1 francouzské Ústavy jsou členové vlády trestně odpovědní za akty spojené s výkonem jejich funkce. Trestním soudem pro členy vlády je Soudní dvůr republiky. Tento soud je složený z celkem 15 soudců, 6 z nich volí každá z komor Parlamentu ze svého středu a 3 jsou soudci Kasačního soudu. Každý, kdo má za to, že utrpěl újmu činem spáchaným členem vlády při výkonu jeho funkce, může podat podnět k zahájení trestního stíhání pro trestný čin nebo přečin člena vlády. Tento soud soudí i bývalé členy vlády za činy, které spáchaly po dobu výkonu své funkce.⁶⁶

Zda je či není stanovena inkompatibilita členů vlády a Parlamentu je dle mého názoru věcí polického rozhodování. Domnívám se, že pokud je ve Francii zřízen speciální soud, který soudí členy vlády za akty spojené s výkonem jejich funkce, je tato úprava zvolena správně. Tento soud je totiž specializovaný, soudci jsou v této problematice vzdělaní a informovaní více, než soudci obecných soudů.

9.3 Indemnita ve Velké Británii

9.3.1 Parlamentní privilegia

Ve Velké Británii je imunita členů Parlamentu⁶⁷ součástí parlamentních privilegií členů obou komor Parlamentu, které vychází z ústavních principů.⁶⁸ Původně tyto parlamentní privilegia sloužila k ochraně Parlamentu před libovůlí krále.

Mezi individuální parlamentní privilegia členů Parlamentu patří zejména svoboda projevu při jednání Parlamentu, nemožnost zatčení v civilních věcech, osvobození od povinnosti porotce,

⁶⁵ BLAHOŽ, Josef a kol. *Srovnávací ústavní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2003. str. 123.

⁶⁶ KROUPA, Jiří a kol. *Soudobé ústavní systémy*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. str. 76.

⁶⁷ Ve své práci se budu zabývat pouze Parlamentem spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, jako nejvyšším orgánem zákonodárné moci Spojeného Království a jeho Britských zámořských teritorií. Parlament Velké Británie se skládá s Dolní sněmovny a Sněmovny Lordů.

⁶⁸ Lakin, Stuart. *Parliamentary privilege, Parliamentary sovereignty, and Constitutional Principle* [online].

ukconstitutionallaw.org, 11. února 2013 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na

<<http://ukconstitutionallaw.org/2013/02/11/stuart-lakin-parliamentary-privilege-parliamentary-sovereignty-and-constitutional-principle/>>.

výjimka z povinnosti svědčit. Další skupinou jsou kolektivní privilegia Parlamentu, mezi která mimo jiné patří i právo Parlamentu regulovat si vnitřní záležitosti a trestat členy, kteří poruší některé z privilegií.⁶⁹ Toto privilegium vychází z toho, že Parlament je chápán ve Velké Británii jako samostatný právní systém, který leží mimo hranice práva své země.

Hranice parlamentních privilegií jsou tvořeny především soudy. Soudy rozhodují, zda se na tvrzené jednání vztahují parlamentní privilegia.⁷⁰ Pokud soud rozhodne, že člen Parlamentu je chráněn parlamentními privilegii, není založena jeho jurisdikce v dané věci, ale v této věci bude rozhodovat, popř. ukládat trest komora Parlamentu, které je členem.

Nejvyšší soud zastává názor, že parlamentní privilegia se nevztahují na případy, ve kterých je značný dopad na veřejný zájem. Právní nauka, podle mého názoru velmi optimisticky, předpokládá, že členové Parlamentu budou svých parlamentních privilegií užívat s rozvahou a nebudou jich zneužívat.⁷¹

9.3.2 Článek 9 ústavní listiny Bill of Rights

Nepostižitelnost za projevy na parlamentní půdě, jedno z nejdůležitějších parlamentních privilegií, byla zakotvena v čl. 9 ústavní listiny Bill of Rights z roku 1689. Tímto ustanovením byla zaručena svoboda projevu v Parlamentu, protože členové komor nesmějí mít strach z odpovědnosti za projevy učiněné při jednání v Parlamentu či při jednání komisí a při hlasování, aby mohli náležitě vykonávat svou funkci. Členové Parlamentu za své projevy od té doby nemohou být stíháni u žádného soudu nebo na jiném místě než je Parlament. Své indemnity se obecně členové Parlamentu nemohou vzdát.⁷² Úprava indemnity je ve Velké Británii kodifikována v ústavní listině, stejně tak jako v České republice a Francii.

I nyní členové britského Parlamentu nemohou být občanskoprávně ani trestně stíháni za projevy učiněné při jednání Parlamentu podle čl. 9 listiny Bill of Rights. Právní nauka ve Velké Británii říká, že toto privilegium se neaplikuje na veškeré projevy v Parlamentu, ale jen na ty, které přímo souvisí s jednáním Parlamentu. Domnívám se, že i Nejvyšší soud České republiky se snaží, aby imunita byla aplikována rozumně (viz. výše), pokud judikoval, že je potřeba indemnitu aplikovat uvážene, nikoliv jen z důvodu, že se jedná o projev poslance.⁷³ S tímto názorem musím samozřejmě souhlasit. Pokud by byla zvolena opačná možnost, byl by rozsah indemnity

⁶⁹ RADICE, Lianne. VALLANCE, Elizabeth. WILLIS, Virginia. *Member of Parliament*. 2. vydání. London: The Macmillan Press LTD, 1900. str. 84.

⁷⁰ ALDER, John. *Constitutional and Administrative Law*. 10. vydání. London: Palgrave, 2015. str. 254.

⁷¹ RADICE, Lianne. VALLANCE, Elizabeth. WILLIS, Virginia. *Member of Parliament*. 2. vydání. London: The Macmillan Press LTD, 1900. str. 84.

⁷² LARKIN, Phil. HORNE, Alexander. *Report on October's parliamentary privilege seminar* [online].

ukconstitutionallaw.org, 24. listopadu 2011 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na

<<http://ukconstitutionallaw.org/2011/11/24/phil-larkin-and-alexander-horne-report-on-octobers-parliamentary-privilege-seminar/>>.

⁷³ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2013, sp. zn. 3 Tcu 85/2013.

nedůvodně široký. Hlavním důvodem institutu indemnity je totiž ochrana výkonu funkce člena Parlamentu, nikoliv ochrana jeho soukromých projevů na parlamentní půdě.

Toto privilegium je ve Velké Británii, na rozdíl od České republiky, rozšířeno i na další osoby odlišné od členů Parlamentu. Indemnita se nevtahuje výhradně na členy Parlamentu, ale na všechny osoby, které se účastní procesu v Parlamentu, jako například veřejnost nebo experti, kteří jsou pozváni k jednání Parlamentu či některé komise. Nemyslím si však, že je potřeba v České republice, takto rozšiřovat rozsah indemnity. Původně tato imunita zahrnovala pouze slovní projevy, což je podle mého názoru nedostatečnou ochranou členů Parlamentu. Nyní je rozšířena i na projevy písemné.⁷⁴

Obecně se samotný člen Parlamentu ani komora nemůže zřeknout aplikace článku 9 ústavní listiny Bill of Rights, což platí i v České republice a Francii. Ve Velké Británii, však na rozdíl od dvou zmíněných zemí, může zákon stanovit, že je v přesně daném případě možné, aby se sám člen Parlamentu indemnity zřekl.⁷⁵ Podle § 13 zákona o urážkách z roku 1996⁷⁶ je umožněno členu Parlamentu zřici se parlamentních privilegií pro případ řízení o urážce. Pokud se osoba zřekne imunity, neaplikují se parlamentní privilegia a případ bude řešit soud. Zřeknutí se imunity je účinné pouze vůči určené osobě, která vystupuje v řízení. V roce 2013 byl zákon částečně novelizován, § 13 však zůstal bez ze změny.

---

⁷⁴ SYLLOVÁ, Jindřiška. In SLÁDEČEK, Vladimír (ed). Ústava České republiky komentář. Praha: C. H. Beck, 2007. str. 221 (čl. 27 Ústavy).

⁷⁵ ALDER, John. *Constitutional and Administrative Law*. 10. vydání. London: Palgrave, 2015. str. 249.

⁷⁶ V originále „Defamation Act“.

10 Možnost postihu poslance komorou, které je členem

10.1 Mandátový a imunitní výbor v České republice

Mandátový a imunitní výbor vede disciplinární řízení, a to i bez návrhu, pokud se poslanec svým projevem dopustí jednání, pro které by mohl být trestně stíhán (§ 13 odst. 1 jednacího řádu Poslanecké sněmovny, dále jako „JŘPS“). Nebo pokud o to poslanec, který se dopustil přestupku, požádá orgán, který je původně příslušný k projednání přestupku (§ 13 odst. 3 JŘPS). V těchto dvou výše zmíněných případech má sněmovna ústavní povinnost zavést řízení proti poslanci.⁷⁷

Pokud poslanec svým projevem učiněným v Parlamentu urazí poslance, senátora, ústavního soudce nebo jinou osobu, která má oprávnění účastnit se schůze Sněmovny nebo jejích orgánů, může se zavést disciplinární řízení na návrh ze strany uraženého.⁷⁸

Podle § 14 odst. 1 JŘPS Mandátový a imunitní výbor provede nutná šetření a poslanci dá možnost, aby se vyjádřil a obhájil. K základním pravidlům disciplinárního řízení také patří právo být zastupován jiným poslancem nebo advokátem. Výsledkem disciplinárního řízení je buď zastavení řízení či uložení disciplinárního opatření.

V případě, že se disciplinární řízení vede z důvodu projevu poslance, může být uloženo disciplinární opatření, kterým může být omluva či pokuta. Omluvit se musí poslanec ve stanovené lhůtě a stanoveným způsobem. Pokud se tento poslanec neomluví, výbor rozhodne o uveřejnění disciplinárního rozhodnutí nebo o uložení pokuty. Pokutu lze uložit až do výše jednoho měsíčního platu poslance a tato pokuta je příjmem státního rozpočtu. V případě přestupku, lze poslanci uložit sankci podle jiného právního předpisu, např. celního či devizového zákona.

Podle rozhodnutí výboru může poslanec, proti němuž se disciplinární řízení vede, podat do 15 dnů od doručení písemného rozhodnutí odvolání. O tom rozhoduje po rozpravě komora Parlamentu, která může rozhodnutí výboru potvrdit, změnit či zrušit. Pokud komora rozhodnutí výboru zruší, může řízení buď zastavit, nebo věc vrátit výboru k dalšímu řízení.⁷⁹

10.2 Postih komorou Parlamentu ve Francii

Pokud je projev člena Parlamentu neukázněný, může jej předseda komory napomenout. Pokud již člen Parlamentu byl jednou napomenut ve stejném zasedání, může být další napomenutí uvedeno v zápise v jednání. Pokud je napomenutí osoby uvedeno v zápise z jednání,

⁷⁷ FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2001. str. 299.

⁷⁸ FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2001. str. 300.

⁷⁹ ČERNÝ, Jan. HORZINKOVÁ, Eva. KUČEROVÁ, Helena. *Přestupkové řízení*. Praha: Linde, 2009. str. 152.

tento poslanec automaticky ztrácí po dobu jednoho měsíce $\frac{1}{4}$ svého platu.⁸⁰ To znamená, že při prvotním postihu poslance rozhoduje o jeho skutku a následné sankci sám předseda komory.

V případě, že tyto opatření nejsou dostatečná, může být poslanec pokárán, v nejzávažnějších případech může být poslanec pokárán a zbaven dočasně svého mandátu.⁸¹ O těchto opatřeních rozhoduje Národní shromáždění na návrh předsedy komory.⁸² Pokud je poslanec pokárán, ztratí automaticky na jeden měsíc polovinu svého poslaneckého platu. Pokud je poslanec pokárán a zároveň i dočasně zbaven svého mandátu ztratí polovinu svého poslaneckého platu po dobu dvou měsíců.⁸³

Shodná je i úprava v jednacím řádu Senátu, liší se pouze výše ztráty poslaneckého platu. V případě pokárání senátora, ztratí tato osoba $\frac{1}{3}$ svého platu po dobu jednoho měsíce a v případě pokárání s dočasným zbavením mandátu, ztratí tato osoba $\frac{1}{3}$ svého platu po dobu dvou měsíců.⁸⁴

Domnívám se, že sankce ztráty alespoň části poslaneckého platu je velmi efektivním nástrojem k udržení pořádku v době zasedání Parlamentu. Česká republika tuto sankci také využívá, a to v podobě pokuty v maximální výši jednoho měsíčního platu poslance. Domnívám se však, že pokuty nejsou ukládány ve výši, která má pro poslance sankční či preventivní funkci. Od I. volebního období Poslanecké sněmovny České republiky byla nejčastěji ukládána pokuta ve výši 500,- Kč, což je podle mě sankce velmi nízká i za to nejméně závažné provinění. Pouze jedenkrát, a to ve III. volebním období, byla uložena sankce ve výši 15.000,- Kč, což je nejvyšší peněžitá sankce, která byla poslanci uložena v historii Poslanecké sněmovny České republiky. Celkem 3x byla uložena pokuta ve výši 10.000,- Kč. Takto vysoké sankce podle mě již mají vliv na chování poslanců, na rozdíl od sankcí velmi nízkých.⁸⁵

---

⁸⁰ § 71 odst. 6 jednacích řádů Národního shromáždění Francouzské republiky, dostupné na http://www.legislationline.org/download/action/download/id/2084/file/France_Rules_Procedure_NationalAssembly_2007htm/preview.

⁸¹ § 73 jednacích řádů Národního shromáždění Francouzské republiky, dostupné na http://www.legislationline.org/download/action/download/id/2084/file/France_Rules_Procedure_NationalAssembly_2007htm/preview.

⁸² § 75 odst. 1 jednacích řádů Národního shromáždění Francouzské republiky, dostupné na http://www.legislationline.org/download/action/download/id/2084/file/France_Rules_Procedure_NationalAssembly_2007htm/preview.

⁸³ § 76 jednacích řádů Národního shromáždění Francouzské republiky, dostupné na http://www.legislationline.org/download/action/download/id/2084/file/France_Rules_Procedure_NationalAssembly_2007htm/preview.

⁸⁴ § 92 a n. jednacích řádů Senátu Francouzské republiky, dostupné na http://www.senat.fr/lng/en/reglement_anglais/reglement_anglais15.html#toc198.

⁸⁵ Informace získány z žádosti o informace zasláné Kanceláři Poslanecké sněmovny dne 30. 12. 2015 dle zákona 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Ani sankce omluvy není Mandátním a imunitním výborem často využívána, celkově byla uložena teprve 2x, a to v I. a VII. volebním období Poslanecké sněmovny.⁸⁶ V případě Francie však také sankce za projevy nejsou ukládány často.⁸⁷

Také si myslím, že Česká republika by se měla inspirovat z francouzské úpravy ohledně sankce dočasného zbavení mandátu. Nemůže-li poslanec dočasně vykonávat svůj mandát, jedná se podle mě o sankci nejtěžší, která by samozřejmě měla být ukládána pouze ve výjimečných případech. Takového ustanovení v českém právním řádu chybí.

10.3 Parlamentní komisař ve Velké Británii

V roce 1995 byla zřízena funkce parlamentního komisaře, tzv. „Parliamentary Commissioner for Standards in the House of Commons“.⁸⁸ Úprava byla v roce 2009 převzata i do Sněmovny Lordů a byl zřízen parlamentní komisař pro Sněmovnu Lordů, tzv. „House of Lords Commissioner for Standard“.⁸⁹ Tyto osoby jsou jmenovány Parlamentem, vyšetřují stížnosti na členy Parlamentu a své závěry předávají komisi „Committee on Standards“ (dále jako „Komise“). Tato Komise je podle mého názoru obdobou českého Mandátního a imunitního výboru. Komise učiní doporučení, konečné rozhodnutí však činí komora Parlamentu.⁹⁰ Domnívám se, že je dostačující pokud v České republice sankci ukládá pouze Mandátový a imunitní výbor v případě řízení o přestupku nebo urážce poslance. Nemyslím si, že je potřeba aby o tomto rozhodovala celá komora, tak jako ve Velké Británii.

Na druhou stranu se domnívám, že v případě, kdy se poslanec dopustí svým projevem trestného činu, měla by to tom rozhodovat komora jako celek, podobně jako je tomu ve Velké Británii. Stejně tak by měla komora jako celek rozhodovat o dočasném zbavení mandátu poslance, pokud by v České republice došlo k zavedení takového institutu.

Komora Parlamentu Velké Británie může člena napomenout nebo mu uložit důtku. Sněmovna Lordů jako sankci může uložit finanční pokutu. Dolní komora také používala uložení pokuty, naposled však tato sankce byla uložena v roce 1666, a proto se považuje za již odpadlou. Do počátku 19. století komory využívaly svého práva uvěznit člena dané komory Parlamentu, přesto, že komory toto právo v dnešní době ještě mají, není již využíváno. Nejtvrděší sankcí je, stejně tak jako ve Francii, zbavení člena mandátu. Dolní komora tak může učinit buď na

⁸⁶ Informace získány z žádosti o informace zaslané Kanceláři Poslanecké sněmovny dne 2. 2. 2016 dle zákona 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

⁸⁷ ROBERT, Jaques. In LUCHAIRE, Francois. CONAC, Gérard (ed.). *La constitution de la république française: Analyses et commentaires sous la direction*. 3. vydání. Paris: Economica, 2009. str. 692 (čl. 26 Ústavy).

⁸⁸ KELLY, Richard. HAMLIN, Matthew. *The Law and Conduct of Members of Parliament*. In HORNE, Alexander (ed). *Parliament and Law*. Oxford: Hard PublishingLtd, 2013, str. 99.

⁸⁹ KELLY, Richard. HAMLIN, Matthew. *The Law and Conduct of Members of Parliament*. In HORNE, Alexander (ed). *Parliament and Law*. Oxford: Hard PublishingLtd, 2013, str. 114.

⁹⁰ KELLY, Richard. HAMLIN, Matthew. *The Law and Conduct of Members of Parliament*. In HORNE, Alexander (ed). *Parliament and Law*. Oxford: Hard PublishingLtd, 2013, str. 90.

omezené časové období, nebo do konce volebního období. Z toho vyplývá, že ve Velké Británii lze uložit sankci nejpřísnější ze všech tří srovnávaných zemí, a to zbavení mandátu do konce volebního období. Sněmovna Lordů však svého člena může mandátu zbavit pouze dočasně. Pokud je člen komory mandátu zbaven, nepobírá plat.

Výše jsem vyjádřila názor, že by se Česká republika měla inspirovat francouzskou právní úpravou v případě uložení sankce dočasného zbavení mandátu poslance. Nicméně si myslím, že možnost zbavení poslance mandátu až do konce volebního období je už sankcí nepřiměřenou, která navíc narušuje princip volených zástupců lidu v Parlamentu. Sankce dočasného zbavení mandátu by měla být limitována délkou jejího trvání. Osobně se domnívám, že by délka dočasného zbavení mandátu neměla přesáhnout dva měsíce, po vzoru francouzské úpravy.

11 Případy ze soudní praxe ve Velké Británii

V kauze Chaytor a ostatní⁹¹, což je trestně-právní řízení vedené pro finanční trestné činy, týkající se 3 poslanců Dolní komory a jednoho člena Sněmovny Lordů. Obžalovaní se snažili dovolat své poslanecké imunity vyplývající z čl. 9 ústavní listiny Bill of Rights a také odkazovali na ústavní zásadu, že Parlament si řeší sám své vnitřní záležitosti. Tímto se chtěli domoci toho, aby jejich záležitost byla projednána v Parlamentu a ne před soudy. Soudem prvního stupně bylo rozhodnuto, že se na ně imunita nevztahuje, proti čemuž se odvolali. Odvolací soud však jejich odvolání zamítl. Příklad se dostal až k Nejvyššímu soudu, kde jej rozhodoval senát složený z 9 soudců. Nejvyšší soud rozhodl, že členové Parlamentu nebyli chráněni poslaneckou imunitou. Nejvyšší soud svůj názor opřel o fakt, že členové Parlamentu mají právo uzavírat smlouvy a v tom případě mohou být také pro tyto smlouvy žalováni před soudem. Na soudu poté leží povinnost posoudit, zda se jedná o jednání trestné či nikoliv. Dále Nejvyšší soud vyslovil názor, že čl. 9 listiny Bill of Rights směřuje na svobodu slova v Parlamentu, jeho komorách a komisích. Za nejdůležitější část tohoto rozhodnutí považují názor Nejvyššího soudu, že Parlament i soudy mají každý svůj okruh jurisdikce. I na případné trestné činy, které byly spáchány uvnitř budov Parlamentu, se může vztahovat jurisdikce soudů, pokud tyto trestné činy nejsou kryty poslaneckou imunitou. Dále Nejvyšší soud judikoval, že privilegium Parlamentu řešit si své vnitřní záležitosti se vztahuje pouze na případy velmi úzce spojené s řízením a procesy v Parlamentu.

Za důležité považují také zmínit kauzu poslance Damiena Greena z roku 2008. Damien Green byl obviněn z trestného činu nepřístojného chování při výkonu veřejné funkce. Mluvčí Dolní sněmovny povolil policii prohledat jeho počítač a kancelář bez soudního příkazu, protože podle § 9 odst. 2 písm. a zákona o policii a trestněprávních důkazech z roku 1984 se soudní příkaz nevztahuje na prohlídku objektů a předmětů chráněných parlamentními privilegii. Po té byl Green dne 27. listopadu 2008 zatčen. Byl propuštěn na kauci v únoru následujícího roku, nakonec jeho trestní stíhání bylo zastaveno. Členové Parlamentu toto považovali za porušení parlamentních privilegii, protože se jednalo o záležitost uvnitř Parlamentu. Přesto, že prohledání počítače a kanceláře Damiena Greena nebylo od policie politicky korektní, vyslovený souhlas Mluvčího Dolní komory vyloučil, aby policie jednala v rozporu s parlamentními privilegii.⁹²

Reakcí na tento případ bylo vydání zákona Parliamentary Standards Act v roce 2009, kterým byla zřízena funkce Komisaře pro parlamentní vyšetřování. Tento zákon zavazoval pouze

⁹¹ rozsudek „R v Chaytor and others“, United Kingdom Supreme Court ze dne 1. prosince 2010.

⁹² ALDER, John. *Constitutional and Administrative Law*. 10. vydání. London: Palgrave, 2015. str. 248.

Dolní komoru Parlamentu. Komisaře jmenovala hlava státu na maximálně 5 let s nemožností dalšího jmenování do této funkce.

Tento Komisař mohl zahájit vyšetřování člena Dolní komory podle § 9 výše zmíněného zákona, pokud měl za to, že jsou splněny podmínky stanovené zákonem, přičemž se jednalo o vyšetřování v souvislosti s financemi členů Parlamentu. V prvním případě mohlo být vyšetřování zahájeno, pokud se Komisař pro parlamentní vyšetřování domnívá, že člen Parlamentu byl odměněn za svou činnost částkou, kterou neměl dostat. Druhou možností je, že poslanec nesplnil stanovené náležitosti stanovené zákonem ve věcech finančních. Stejně tak mohl Komisař zahájit vyšetřování na podnět člena Parlamentu nebo jiné osoby. Pokud Komisař zjistil pochybení, byl povinen své závěry oznámit komisi „Committee on Standards“. Stejně tak oznámil své závěry Komisi v případě, že s ním nechce spolupracovat vyšetřovaná osoba.

V roce 2010 však byla funkce Komisaře pro parlamentní vyšetřování nahrazena Úředníkem pro dodržování zásad (dále jako „Úředník“)⁹³. Stejně jako v přechozí úpravě je Úředník jmenován na 5 let s nemožností další volby. Úředník může vést vyšetřování ze stejných důvodů, jako mohl Komisař pro parlamentní vyšetřování a navíc může ukládat pokuty až do výše 1.000 £ za nesplnění povinností. Proti rozhodnutí o uložení pokuty se může člen Parlamentu odvolat ke speciálnímu tribunálu.⁹⁴

Jak vyplývá z judikatury českých soudů, většina členů Parlamentu je stíhána pro trestné činy majetkové či hospodářské, proto se domnívám, že by bylo vhodné se inspirovat britskou úpravou a v České republice zavést funkci komisaře, který bude vyšetřovat podezřelé finanční transakce členů Parlamentu. Další možností by také bylo dát takovou pravomoc Mandátovému a imunitnímu výboru. Myslím, že se jedná o velmi efektivní řešení, jak omezit trestné činy ve finanční sféře.

---

⁹³ V originále „Compliance Officer“.

⁹⁴ V originále „First-tier Tribunal“.

12 Trestní stíhání členů Parlamentu

12.1 Trestní stíhání podle Ústavy České republiky v aktuálním účinném znění

Imunita v užším slova smyslu, označována jako imunita procesní, je upravena čl. 27 odst. 4 Ústavy, stanovuje, že poslance (senátora) nelze stíhat bez souhlasu komory, které je členem. Mandátový a imunitní výbor dané komory Parlamentu připravuje rozhodnutí komory o vydání poslance nebo senátora k trestnímu stíhání. Zjišťuje, jestli jsou dány veškeré podmínky pro trestní stíhání poslance (senátora), provádí nutná šetření a umožňuje obviněnému členu komory, aby se k této záležitosti vyjádřil. Zprávu z tohoto šetření předkládá výbor komoře a ta rozhodne o vydání či nevydání svého člena.⁹⁵

„Je zjevné, že v případě vzniku mandátu v průběhu trestního stíhání je nutné poslance vydat (souhlasem příslušné komory) a odepření souhlasu je překážkou v dalším pokračování trestního řízení.“⁹⁶

“Souhlasem se rozumí usnesení komory, jímž se vyslovuje souhlas k trestnímu stíhání člena komory pro určitý skutek. Podle názoru Ústavního soudu: „rozhodování komory Parlamentu o přípustnosti stíhání poslance podle čl. 27 odst. 5 Ústavy není rozhodováním o vině a trestu ve smyslu čl. 90 věty druhé Ústavy a čl. 40 odst. 1 Listiny. Takovéto rozhodování není ani disciplinárním řízením dle § 13 až § 18 zákona č. 90/1995 Sb., v jehož ustanovení § 14 odst. 3 je připuštěno zastoupení poslance advokátem. Rozhodování Poslanecké sněmovny o přípustnosti stíhání poslance má charakter rozhodování o odebrání procesní imunity, poslanec teprve v průběhu trestního stíhání uplatňuje veškerá zákonem a ústavním pořádkem přiznaná procesní práva, včetně práva na obhajobu.“⁹⁷ Z těchto důvodů Ústavní soud zastává názor, že pokud chce poslanec vystoupit na schůzi sněmovny, na které se rozhoduje o jeho vydání k trestnímu stíhání, musí tak učinit osobně. V tomto momentu nemá právo nechat se zastupovat advokátem, protože se jedná o výkon mandátu, který je poslanec povinen činit pouze osobně.

Odepřením se pak rozumí usnesení komory o tom, že se vyslovuje nesouhlas nebo usnesení o tom, že se souhlas nevyslovuje.“⁹⁸ Podle JUDr. Jindřišky Syllové implicitní souhlas s trestním stíháním není možný.⁹⁹ S čímž jednoznačně souhlasím, protože se jedná o zásah právní sféry poslance, a proto je podle mého názoru potřeba jednoznačné rozhodnutí.

⁹⁵ PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda – II. díl*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008. str. 419.

⁹⁶ KNOB, Miroslav. Poslanecká imunita v průběhu soudního řízení. *Bulletin*, 2012, roč. 56, č. 11, str. 21.

⁹⁷ usnesení Ústavního soudu ze dne 16. října 2012, sp. zn. Pl. ÚS 21/12, body 15 – 16.

⁹⁸ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. července 2013, sp. zn. 3 Tcu 77/2013.

⁹⁹ SYLLOVÁ, Jindřiška. In SLÁDEČEK, Vladimír (ed). *Ústava České republiky komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. str. 224 (čl. 27 Ústavy).

Ústavou ani zákonem není stanovena žádná lhůta, ve které musí dojít k rozhodnutí komory. Pokud je komorou Parlamentu vysloven souhlas s trestním stíháním člena, může tento člen být stíhán pro daný skutek a je-li odsouzen, může být potrestán i trestem odnětí svobody.¹⁰⁰ Pokud se komora ještě neusnesla na vydání či nevydání a poslanec nebo senátor ztratí mandát (např. vzdáním se poslaneckého mandátu, uplynutím volebního období), je možno jej poté, kdy přestal být poslancem (senátorem), stíhat bez zákonných překážek.¹⁰¹

Vznik nového mandátu je novou překážkou bránící trestnímu stíhání poslance (senátora). Pokud dala komora souhlas v jednom volebním období s trestním stíháním pro konkrétní čin, nemůže být tento souhlas platný i pro další volební období. Je potřeba vyslovit souhlas nový.¹⁰²

Problematické je, pokud mandát vznikne nepravomocně odsouzenému poslanci. V případě, že je poslanec nepravomocně odsouzen, nejedná se již o trestní stíhání, jak jej chápe trestní řád. Také pokud již probíhá řízení před nezávislým a nestranným soudem, je zájem na ochraně Parlamentu slabší.¹⁰³ Vrchní soud však v kauze nepravomocně odsouzeného poslance Pekárka preventivně o jeho vydání Poslaneckou sněmovnu požádal.¹⁰⁴ Domnívám se tedy, že by měl být v dalších případech následován názor Vrchního soudu a o vydání nepravomocně odsouzeného poslance by mělo být požádáno.

Vznikne-li pochybnost o tom, zda je osoba vyňata z pravomoci orgánů činných v trestním řízení, rozhodne o tom Nejvyšší soud. Nejvyšší soud rozhoduje na návrh dotčené osoby, státního zástupce nebo soudu.¹⁰⁵ Nejvyšší soud v této věci rozhoduje formou usnesení, proti kterému není přípustná stížnost. Toto usnesení je závazné pro všechny orgány činné v trestním řízení.¹⁰⁶

Podle § 10 trestního řádu odst. 1 jsou z pravomoci orgánů činných v trestním řízení vyňaty osoby, které požívají výsad a imunit, ať již podle zákona nebo mezinárodního práva. Mezi tyto osoby řadíme i členy Parlamentu České republiky a prezidenta České republiky.¹⁰⁷ Trestní stíhání nelze zahájit, popř. musí být zastaveno, pokud není oprávněným orgánem souhlas dán.¹⁰⁸ Orgán činný v trestním řízení, který žádá o vyslovení souhlasu komory s trestním řízením jejího člena, musí obsahovat vymezení skutku, kterého se měl člen komory dopustit a jeho předpokládanou

¹⁰⁰ SYLLOVÁ, Jindřiška. In SLÁDEČEK, Vladimír (ed). *Ústava České republiky komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. str. 225 (čl. 27 Ústavy).

¹⁰¹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. července 2013, sp. zn. 3 Tcu 77/2013.

¹⁰² usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. července 1996, sp. zn. Tcnu 10/96.

¹⁰³ KNOB, Miroslav. Poslanecká imunita v průběhu soudního řízení. *Bulletin*, 2012, roč. 56, č. 11, str. 21.

¹⁰⁴ rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. prosince 2012, sp. zn. 7 To 80/2012.

¹⁰⁵ § 10 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁶ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel (ed). *Trestní řád I. 7.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. str. 196 (§ 10 trestního řádu).

¹⁰⁷ ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel (ed). *Trestní řád I. 7.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 190 (§ 10 trestního řádu).

¹⁰⁸ § 11 odst. 1 písm. c zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

právní kvalifikaci.¹⁰⁹ „Rozhodující je totožnost skutku, nikoli vydání s ohledem na určitou právní kvalifikaci trestného jednání.“¹¹⁰ Není proto nutné žádat znovu o vydání poslance, změní-li se právní kvalifikace skutku.

Byl-li poslanec či senátor vydán k trestnímu stíhání příslušnou komorou Parlamentu, může být omezen na svobodě a v důsledku toho může být znemožněna účast na jakémkoliv hlasování. Z čehož vyplývá, že je-li poslanec či senátor omezen na svobodě nemá možnost účastnit se zasedání komory, a také nemá právo hlasovat.

Sám poslanec (senátor) se imunity nemůže vzdát, protože mu právně nenáleží, je jen jejím nositelem.¹¹¹

Od roku 1998 do září 2015 bylo požádáno o vydání 24 poslanců Poslanecké sněmovny České republiky k trestnímu stíhání, u 17 z nich byl Poslaneckou sněmovnou udělen souhlas s trestním stíháním. Ve dvou případech vzala Police České republiky svoji žádost zpět.

Od vzniku Senátu České republiky do 18. září 2015 bylo požádáno o vydání 14 senátorů k trestnímu stíhání, pouze u 7 z nich bylo vyhověno.¹¹²

Mezi oprávnění vycházející z poslanecké imunity, konkrétně z čl. 28 Ústavy patří i právo odepřít svědectví. Nejedná se o povinnost odepřít svědectví, ale pouze o právo poslance (senátora) odepřít svědectví. Svědectví může být odepřeno jako celek nebo jako odpověď na jednotlivou otázku.¹¹³ Jedná se o právo definitivní.¹¹⁴ Odepřít svědectví může poslanec (senátor) o skutečnostech, které se dozvěděl v souvislosti s výkonem svého mandátu, a to i poté, co přestal být poslancem (senátorem).

Stejně jako v České republice mají členové Parlamentu Velké Británie možnost odepřít svědectví. Naopak ve Francii nemají členové Parlamentu ústavně zaručené právo odepřít svědectví a domnívám se, že pro ně platí obecné pravidla o povinnosti svědčit podle čl. 331 ve spojení s čl. 706-47-1 francouzského trestního řádu.

12.1.1 Trestní stíhání před novelou Ústavy z 20. března 2013

Článek 27 odst. 4 Ústavy prošel novelizací, v původním znění odepřela-li komora souhlas, trestní stíhání bylo navždy vyloučeno.¹¹⁵ Tato formulace byla podle mého názoru nedůvodně rozsáhlá a členové Parlamentu požívali až nesmyslně široké ochrany. I odborníky byla často

¹⁰⁹ PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda – II. díl. 2.* vydání. Praha: Linde, 2008. str. 419.

¹¹⁰ FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva.* 2. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2001. str. 296.

¹¹¹ FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva.* 2. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2001. str. 297.

¹¹² Informace získány z žádosti o informace zaslané 11. září 2015 Kanceláři Poslanecké sněmovny, resp. Senátu České republiky dle zákona 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

¹¹³ SYLLOVÁ, Jindřiška. In SLÁDEČEK, Vladimír (ed). *Ústava České republiky komentář.* Praha: C. H. Beck, 2007, str. 232 (čl. 27 Ústavy).

¹¹⁴ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo.* 4. vydání. Plzeň: Aleš Čenek, 2010. str. 500.

¹¹⁵ čl. 27 odst. 4 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 71/2012 Sb. účinnému ke dni 8. března 2013.

kritizována, protože neodpovědnost za delikty nijak nesouvisí s výkonem funkce po skončení mandátu.¹¹⁶ Tak široké chápání poslanecké imunity nebylo ani podle profesora Klokočky v souladu s mezinárodními konvencemi o občanských a lidských právech, ani nebylo srovnatelné s chápáním poslanecké imunity v jiných demokratických státech.¹¹⁷

Změna nastala až novelou Ústavy ze dne 20. března 2013, která nahrazuje „navždy vyloučeno“ slovy „po dobu mandátu vyloučeno“.¹¹⁸ Nejvyšší soud k tomu uvádí: „pokud se poslanec dopustil určitého skutku v době, kdy požíval poslanecké imunity, nebo před touto dobou a orgán činný v trestním řízení o souhlas s trestním stíháním v době trvání mandátu nepožádal, může být poslanec trestně stíhán pro tento skutek po skončení mandátu bez omezení“.¹¹⁹

12.2 Trestní stíhání členů Parlamentu ve Francii a Velké Británii

Na rozdíl od České republiky je ve Francii možné trestně stíhat člena Parlamentu bez souhlasu komory, které je členem. Francouzskou Ústavou jsou stanoveny pouze omezení pro případ omezení svobody členů Parlamentu (viz. dále). V případě, že je proti členu komory zahájeno trestní stíhání, postačuje, aby byla komora o této skutečnosti informována.¹²⁰

Svým názorem se přikláním k francouzské úpravě imunity. Hlavním účelem institutu imunity je ochrana zákonodárního sboru před ostatními složkami státní moci, domnívám se však, že postačuje, pokud je poslanec chráněn pouze před omezením osobní svobody pro trestné činy spáchané po dobu výkonu jeho funkce.

Omezení osobní svobody je velmi závažný zásah do osobní svobody člověka, stejně tak je i zásahem do fungování komory Parlamentu. Člen Parlamentu České republiky, který je omezen na svobodě, nemá možnost, se jednání komory Parlamentu účastnit a tím je zasaženo do fungování Parlamentu. Proto by podle mého názoru mělo zůstat zachováno udělování souhlasu s omezením osobní svobody člena Parlamentu. Samotným zahájením trestního stíhání však podle mě není nijak zasaženo do fungování Parlamentu a takto zvolený rozsah imunity v České republice je, i po ústavní změně z roku 2013, velmi široký. Tento názor myslím podporuje i to, že ve více než 70% případů od roku 1998 Poslanecká sněmovna České republiky udělila souhlas s trestním stíháním poslanců.

Dále bych ráda upozornila na to, že většina trestných činů, pro které jsou členové Parlamentu České republiky stíháni, jsou majetkové a hospodářské trestné činy, které přímo

¹¹⁶ VARVAŘOVSKÝ, Pavel. *Základy práva – o právu, státě a moci*. Praha: ASPI Publishing, 2004. str. 86.

¹¹⁷ KLOKOČKA, Vladimír. *Ústavní systémy evropských států*. Praha: Linde, 1996. str. 348.

¹¹⁸ zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. července 2013, sp. zn. 3 Tcu 77/2013.

¹²⁰ ROBERT, Jaques. In LUCHAIRE, Francois. CONAC, Gérard (ed.). *La constitution de la république française: Analyses et commentaires sous la direction*. 2. vydání. Paris: Economica, 1987, str. 689 (čl. 26 Ústavy).

nesouvisejí s výkonem jejich mandátu, a proto nenacházím důvod, proč by pro takovéto trestné činy nemohli být členové Parlamentu České republiky stíháni bez omezení.

I ve Velké Británii mohou být členové Parlamentu trestně stíháni bez souhlasu komory Parlamentu, které jsou členem. Na rozdíl od Francie není třeba ani souhlasu komory Parlamentu s omezením osobní svobody členů v trestních záležitostech.

V britském § 1 zákona Parliamentary Papers Act z roku 1840 v je stanoveno, že osoba, která publikuje jakýkoliv report, z jednání komory Parlamentu, nemůže být občanskoprávně ani trestněprávně stíhána, čímž je rozšířena imunita i na jiné osoby, než členy Parlamentu. Osobně se domnívám, že takovéto rozšíření imunity není potřebné, protože se z něj vytratila ochrana Parlamentu samotného.

13 Možnosti zbavení svobody členů Parlamentu

13.1 Omezené možnosti zbavení svobody členů Parlamentu v České republice

Podle čl. 27 odst. 5 Ústavy lze bez souhlasu komory poslance či senátora zadržet pouze pokud byl dopaden při spáchání trestného činu nebo bezprostředně poté. Tato skutečnost musí být ihned oznámena předsedovi komory, pokud nedá do 24 hodin od zadržení souhlas k odevzdání soudu, musí být poslanec (senátor) propuštěn.¹²¹ Dá-li předseda komory souhlas se zadržením člena komory, postoupí oznámení o této skutečnosti Mandátovému a imunitnímu výboru. Tento výbor danou věc projedná a podá zprávu s návrhem svého rozhodnutí komoře Parlamentu. Na své následující schůzi komora s konečnou platností rozhodne o příslušnosti stíhání, předseda komory vyslovuje pouze předběžný souhlas se zadržením člena komory.¹²²

13.2 Omezené možnosti zbavení svobody členů Parlamentu ve Francii

Ve druhém odstavci čl. 26 francouzské Ústavy je stanovena nedotknutelnost členů Parlamentu pro omezení jejich svobody. Člen Parlamentu nemůže být zatčen či jinak omezen na svobodě, bez souhlasu předsednictva komory, které je členem. Předsednictvo komory se skládá z prezidenta, viceprezidenta, quaestorů a sekretariátu.¹²³ Na rozdíl od toho, v České republice vyslovuje souhlas s trestním stíháním celá komora Parlamentu, které je daná osoba členem. V tomto bodě souhlasím s českou úpravou, protože jak již jsem několikrát uvedla, imunita má chránit Parlament jako celek, proto je podle mě vhodnější, když celá komora vyjádří konečný souhlas či nesouhlas s omezením svobody svého člena.

Výjimku z omezení svobody představuje, stejně tak jako v České republice, pokud je člen Parlamentu dopaden při činu. Ve Francii je navíc stanovena další výjimka, a to odnětí svobody v případě konečného odsouzení, tzn. není možné podat opravný prostředek. Tato výjimka je v současné české právní úpravě pokryta vyslovením souhlasu s trestním stíháním člena Parlamentu. Sám se člen Parlamentu nemůže vzdát této nedotknutelnosti. Tato imunita počíná spolu se začátkem mandátu poslance a trvá jen po dobu mandátu, stejně tak jako v České republice.

Do roku 1995 bylo ve Francii třeba, aby komora udělila souhlas s výslechem člena Parlamentu. Toto ustanovení však bylo velmi neefektivní, v období od roku 1958 do roku 1995

¹²¹ FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2001. str. 296.

¹²² PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda – II. díl*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008. str. 419

¹²³ § 8 jednacího řádu Národního shromáždění Francouzské republiky, dostupné na <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/2084/file/France_Rules_Procedure_NationalAssemble_2007htm/preview>.

bylo podáno 31 žádostí a pouze 8 z nich bylo vyhověno, proto ústavní změnou čl. 26 Ústavy došlo k tomu, že je potřeba pouze souhlasu předsednictva komory k omezení osobní svobody.¹²⁴

Podle čl. 26 francouzské Ústavy je také možné pozastavit opatření omezující či zbavující svobodu člena Parlamentu po dobu zasedání, požádá-li o to komora, které je členem.¹²⁵ Požádat o pozastavení opatření však musí celá komora jako celek. Podle § 80 odst. 1 jednacího řádu Národního shromáždění je k tomuto účelu vytvořena komise složená z 15 členů Národního shromáždění, která má prvotně posoudit požadavky k pozastavení opatření omezujících či zbavujících svobody člena komory. V Senátu slouží pro prvotní posouzení požadavků ad hoc komise, složená z 30 členů Senátu, jak stanoví § 150 jednacího řádu Senátu. V případě Parlamentu České republiky se jedná o zcela protichůdnou právní úpravu. Ani jedna z komor Parlamentu České republiky nemá povinnost přizpůsobit své jednání osobním podmínkám svých členů, ať již je povaha podmínek jakákoliv.¹²⁶

V tomto bodě se z části přikláním ke francouzské úpravě. A to v případě, že je člen Parlamentu omezen na svobodě ještě před nabytím právní moci odsuzujícího rozsudku. V této chvíli ještě není člen Parlamentu odsouzeným, mělo hledět jako na nevinného a proto by měl mít možnost účastnit se jednání zákonodárního sboru. Pokud je ale člen Parlamentu pravomocným odsuzujícím rozsudkem omezen na svobodě, nemá mít podle mého názoru právo účastnit se jednání ani hlasování v Parlamentu.

13.3 Omezené možnosti zbavení svobody členů Parlamentu ve Velké Británii

V občanskoprávních záležitostech není možné člena Parlamentu zadržet a zatknout, což je součástí parlamentních privilegií, jak již bylo zmíněno výše. Sněmovna Lordů má toto pravidlo kodifikováno v Jednácím řádu číslo 82. Jedná se o absolutní privilegium členů obou komor Parlamentu.¹²⁷ Zákonem o soudních rozhodnutích z roku 1838 je však limitováno zatčení v civilních věcech pouze na úpadek podle Insolvenčního zákona z roku 1986, tudíž se jedná o institut téměř nevyužívaný.

Toto privilegium, se na rozdíl od České republiky a Francie, na trestní řízení nevztahuje, ani historicky nevztahovalo.¹²⁸ Jak v České republice, tak ve Francii omezení svobody členů Parlamentu zasahuje do trestního práva, ve Velké Británii však zasahuje pouze do práva

¹²⁴ PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2005. str. 141.

¹²⁵ KLOKOČKA, Vladimír. WAGNEROVÁ, Eliška. *Ústavy států Evropské unie. – 1. díl*. Praha: Linde, 2004. str. 118.

¹²⁶ usnesení Ústavního soudu ze dne 21. října 1998, sp. zn. III. ÚS 36/98.

¹²⁷ KELLY, Richard. HAMLIN, Matthew. The Law and Conduct of Members of Parliament. In HORNE, Alexander (ed). *Parliament and Law*. Oxford: Hard Publishing Ltd, 2013, str. 91.

¹²⁸ KELLY, Richard. HAMLIN, Matthew. The Law and Conduct of Members of Parliament. In HORNE, Alexander (ed). *Parliament and Law*. Oxford: Hard Publishing Ltd, 2013, str. 91.

občanského. Přesto, pokud je zatčen člen Parlamentu Velké Británie v trestní věci, musí o tom být informován Mluvčí komory Parlamentu, které je osoba členem. Mluvčí komory tuto informaci předá komoře Parlamentu, ústně či písemně, tak aby měli možnost se o tom dozvědět všichni členové komory. Stejně tak musí být informována komora o povaze jeho obvinění či o uložení trestu odnětí svobody.¹²⁹ Od roku 1970 do konce roku 2014 bylo ve Velké Británii 11 členů Dolní komory Parlamentu zatčeno za dobu výkonu jejich funkce.¹³⁰

V České republice nemůže být osoba omezena na svobodě v občansko-právní záležitosti, proto se zaměřím pouze na omezení svobody v trestních věcech. Domnívám se, že pouhá povinnost informovat komoru o zatčení jejího člena je nedostatečnou ochrannou členů Parlamentu. Již výše jsem vyjádřila názor, že členové komory, by měli mít právo rozhodnout o tom, zda některý z jejich členů má být omezen na svobodě či nikoliv, protože hlavním smyslem imunity je chránit Parlament jako celek.

---

¹²⁹ House of Commons, Second report of Session 2015-16, str. 6 - 7.

¹³⁰ Informace získány z neoficiální žádosti zaslané Parlamentu Velké Británie dne 14. ledna 2016.

14 Přestupková imunita v České republice

14.1 Přestupková imunita poslanců (senátorů)

Poslanci a senátoři také používají imunity přestupkové podle čl. 27 odst. 3 Ústavy. Jiné správní delikty však budou projednávány v klasickém správním řízení, jak judikoval Nejvyšší správní soud. Jeho názor je opřen o fakt, že samotná Ústava pojmy přestupku a jiného správního deliktu na jiném místě výslovně rozlišuje (viz čl. 65 odst. 1 Ústavy: „prezidenta republiky nelze zadržet, trestně stíhat ani stíhat pro přestupek nebo jiný správní delikt“).¹³¹

Podle profesora Klímy: „ústavodárce zde zřejmě vycházel z předpokladu, že možný zásah přestupkového řízení do práv a povinností poslance nebo senátora je neúměrně menší a nehrozí omezení osobní svobody poslance nebo senátora.“¹³² Ústava stanoví, že poslanec (senátor) podléhá disciplinární pravomoci komory, které je členem, pokud zákon nestanoví jinak.

Zákon tedy může modifikovat rozsah imunity. Podle § 9 odst. 3 zákona o přestupcích se podle tohoto zákona projednávají přestupky, pokud poslanec (senátor) nepožádal, aby byl jeho přestupek projednán v disciplinárním řízení. Od roku 2002 má tedy osoba, která se přestupku dopustila, možnost volby, kdo daný přestupek projedná – zda se bude jednat o řízení přestupkové či disciplinární. Ústava ani zákon o přestupcích nerozlišují, zda byl spáchán přestupek v souvislosti s výkonem mandátu či bez této souvislosti.

Disciplinární řízení vede Mandátový a imunitní výbor příslušné komory, pokud o to poslanec či senátor požádá. Orgán, který je příslušný k projednání přestupku věc postoupí Mandátovému a imunitnímu výboru Poslanecké sněmovny, popř. Senátu. Výbor může za přestupek uložit sankci, kterou stanoví přestupkový nebo jiný zákon.¹³³ Před rokem 2002 mohla být v disciplinárním řízení uložena pouze pokuta nebo napomenutí.¹³⁴ Tato změna, která nastala po roce 2002, je podle mého názoru správná. Souhlasím s tím, že lze uložit poslancům stejné sankce jako ostatním podle přestupkového či jiného zákona. Jde o řízení neverejné, stejně jako je tomu u přestupkového řízení dle přestupkového zákona.

14.2 Přestupková imunita prezidenta

Prezidenta nelze stíhat za přestupky a také za jiné správní delikty od složení slibu. Po skončení funkce prezidenta republiky může být osoba stíhána za přestupky a jiné správní delikty,

¹³¹ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2006, sp. zn. 5 As 4/2005.

¹³² KLÍMA, Karel. In KLÍMA, Karel (ed). *Komentář k Ústavě a Listině – 1 díl. 2 vydání.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, str. 283 (čl. 27 Ústavy).

¹³³ ČERVENÝ, Zdeněk. ŠLAUF, Václav. TAUBER, Milan. *Přestupkové právo.* Praha: Linde, 2011, str. 41.

¹³⁴ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Základy odpovědnosti za správní delikty.* Praha: C. H. Beck, 2013. str. 112.

kterých se dopustila v průběhu výkonu své funkce, pokud již nedošlo k zániku odpovědnosti za daný skutek.¹³⁵

14.3 Přestupková imunita ve Francii a Velké Británii

Ani v jednom ze států se mi nepodařilo dohledat imunitu členů Parlamentu, která by byla shodná s přestupkovou imunitou v České republice. Musím však na tomto místě zmínit, že rozdělení protiprávních činů mezi přestupky a trestné činy je v každém státě pouze věcí politickou.

Ve Velké Británii do působnosti trestních soudů mimo jiné patří i některé přestupky, např. přestupky v dopravě, či porušení hygienických standardů.¹³⁶ Protože však členové Parlamentu Velké Británie nepožívají imunity, která by bránila jejich trestnímu stíhání, domnívám se, že i na takovéto přestupky se jejich imunita nevztahuje.

---

¹³⁵ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. Praha: C. H. Beck, 2013. str. 108.

¹³⁶ ROVNÁ, Lenka. *Kdo vládne Británii?* Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2004. str. 215.

15 Závěr

Ve své práci jsem postupně analyzovala právní úpravu imunity hlavy státu a členů zákonodárního sboru tří vybraných zemí a po té ji srovnala s platnou a účinnou úpravou imunity v České republice. Silnou stránkou úpravy imunity prezidenta České republiky je dle mého názoru obecná neodpovědnost za činy spojené s výkonem jeho funkce. Neodpovědnost prezidenta je téměř shodná s neodpovědností prezidenta Francouzské republiky. Naopak ve Velké Británii je neodpovědnost panovníka vymezena velmi široce a myslím si, že takto široké pojetí imunity hlavy státu není potřebné v České republice jako parlamentní republice.

Další silnou stránkou úpravy imunity prezidenta republiky je jednoznačně možnost podání ústavní žaloby na prezidenta republiky. Podání ústavní žaloby na prezidenta je prostředek výjimečný, označovaný jako *ultima ratio*, kdy jiné prostředky k řešení chování či jednání prezidenta nejsou k dispozici či jsou neefektivní.¹³⁷ Podle mého názoru je skutková podstata ústavního deliktu v České republice vymezena dostatečně, postiženy by měli být pouze ty nejzávažnější skutky prezidenta republiky.

V České republice může ústavní žalobu na prezidenta republiky podat pouze Senát se souhlasem Poslanecké sněmovny. Při případné změně Ústavy by zákonodárci měli zvážit, zda by po vzoru francouzské úpravy, obě komory neměly mít možnost podat ústavní žalobu na prezidenta republiky, samozřejmě vždy se souhlasem druhé komory.

Silnou stránkou české úpravy je také nestíhatelnost prezidenta republiky pouze po dobu výkonu jeho funkce. Po ústavní změně z 8. února 2012 se rozsah imunity prezidenta České republiky přiblížil francouzské úpravě. Ve Velké Británii je opět nestíhatelnost hlavy státu stanovena velmi široce. Domnívám se, že v případě imunity hlavy státu se naplnila moje hypotéza, že v České republice a ve Francii je imunita hlavy státu téměř totožná, naopak imunita hlavy státu ve Velké Británii se velmi liší.

Imunitu prezidenta, tak jak je stanovena v aktuálním znění Ústavy České republiky, musím po provedeném výzkumu hodnotit velmi pozitivně. Imunita prezidenta České republiky obsahuje jak indemnitu, tak i imunitu v širším slova smyslu a domnívám se, že oba tyto instituty jsou stanoveny tak, aby chránily prezidenta republiky pouze z důvodu výkonu jeho funkce. Po skončení výkonu funkce osoba opět podléhá trestním předpisům. Proto se domnívám, že v tomto bodě Ústavy Česká republika nepotřebuje provést žádnou zásadní změnu a měla by se držet aktuálního znění. Pokud by ale již mělo dojít k ústavní změně, doporučovala bych zakotvit právo Poslanecké sněmovny na podání ústavní žaloby proti prezidentu republiky za stejných

---

¹³⁷ WAGNEROVÁ, Eliška. Prezident republiky a Ústavní soud. In ŠIMÍČEK, Vojtěch (ed). *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2008str. 109.

podmínek jako má v nyní v platné a účinné úpravě Senát. Také si myslím, že by mělo být zakotveno ustanovení, které stanoví, že v případě řízení před Ústavním soudem prezident nemůže vykonávat svoji funkci, dokud se Ústavní soud k ústavní žalobě nevyjádří.

Silnou stránkou imunity členů Parlamentu České republiky je skutečnost, že se indemnity člen zákonodárského sboru nemůže zříci ani jej komora indemnity nemůže zbavit, navíc tato indemnita trvá i po skončení mandátu. Rozsah indemnity však každý stát stanoví podle svého. Domnívám se, že v České republice je rozsah indemnity příliš široký, i když judikaturou je zúžen. Domnívám se, že Česká republika by se v tomto bodě mohla inspirovat úpravou indemnity Velké Británie. Ve Velké Británii se indemnita vztahuje striktně na jednání související s jednáním v Parlamentu.

Další možností, jak zúžit rozsah indemnity je možnost, kterou naznačil Vladimír Kratochvíl ve svém článku, a to omezit indemnitu pouze na úmyslné přečiny s horní hranicí trestní sazby do tří let odnětí svobody.¹³⁸ Domnívám se, že tato možnost není nejlepším řešením, protože přečiny mohou být společensky stejně závažné jako zločiny. Osobně bych volila radši právní úpravu inspirovanou modelem Velké Británie a to, že indemnita se vztahuje na jednání členů Parlamentu související s jednáním v Parlamentu. Indemnita pro hlasování v Parlamentu by však měla být jednoznačně zachována.

Slabou stránkou úpravy imunity zákonodárského sboru spatřuji v tom, že v České republice chybí sankce dočasného zbavení mandátu, kterou by v případě velmi závažného provinění mohl ukládat Mandátový a imunitní výbor, popř. komora Parlamentu. Myslím, že v tomto bodě, by se česká úprava mohla inspirovat úpravou francouzskou.

Pozitivně hodnotím ústavní změnu ze dne 20. března 2013. Členové zákonodárského sboru jsou nyní imunitou chráněni pouze po dobu výkonu své funkce.

Domnívám se však, že v České republice je nestíhatelnost členů zákonodárského sboru stanovena velmi široce, a to i po této ústavní změně. Ústavní změny, stejně tak jako ústava státu jsou z převážné míry věcí politických rozhodnutí.¹³⁹ Přesto si myslím, že není potřeba, aby komora dávala souhlas s trestním stíháním svých členů. Podle mého názoru postačuje, aby po vzoru francouzské úpravy, dávala komora souhlas s omezením svobody některého se svých členů. Komora Parlamentu by podle mého názoru měla dávat souhlas s omezením svobody v případě probíhajícího trestního stíhání, popř. má-li být trestní stíhání bezodkladně zahájeno. Myslím si ale, že by nebylo vhodné, aby komora Parlamentu dávala souhlas i s trestem odnětí svobody, protože by mohlo dojít k zásahům moci zákonodárské do moci soudní. Domnívám se

---

¹³⁸ KRATOCHVÍL, Vladimír. Ústavní exempce, indemnita, imunita: Jak s nimi zacházet v trestním procesu?. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 19, str. 660.

¹³⁹ ŠEVČÍK, Vlastimil. *Právo a ústavnost v České republice*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2002. str. 80.

však, že na rozdíl od francouzské úpravy, by o omezení svobody některého z členů měla rozhodovat celá komora, tak jako je tomu nyní v případě vydání k trestnímu stíhání. Moje hypotéza se tedy v případě imunity členů zákonodárského sboru naplnila pouze částečně, po provedeném výzkumu jsem totiž zjistila zásadní rozdíl. V České republice je na rozdíl od Francie potřeba souhlas komory Parlamentu s vydáním k trestnímu stíhání členů Parlamentu.

„Ústava České republiky je označována jako rigidní, má být považována za sociální hodnotu, na jejímž základě stojí právní řád. Proto nemůžou časté změny přispět k tomu, aby ústava plnila své funkce.“¹⁴⁰ Domnívám se, že by tudíž bylo vhodné, aby byl zákonodárci nalezen vhodný rozsah indemnity i imunity, byla provedena ústavní změna, která bude vyhovující do budoucna.

---

¹⁴⁰ FILIP, Jan. Deset let Ústava ČR: Východiska, stav, perspektivy. In KYSELA, Jan (ed). *Deset let Ústavy České republiky*. Praha: Eurolex Bohemia. 2003, str. 43.

16 Bibliografie

České monografie, sborníky

1. KLÍMA, Karel. In KLÍMA, Karel (ed). *Komentář ke Ústavě a Listině – 1 díl*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. str. 507, 508, 509 - 510 (čl. 65 Ústavy), str. 279 - 283. (čl. 27 Ústavy).
2. SYLLOVÁ, Jindřiška. In SLÁDEČEK, Vladimír (ed). *Ústava České republiky komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 215, 221, 224, 225, 232 (čl. 27 Ústavy).
3. ŠÁMAL, Pavel. In ŠÁMAL, Pavel (ed). *Trestní řád I*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. str. 196 (§ 10 trestního řádu).
4. KROUPA, Jiří a kol. *Soudobé ústavní systémy*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. str. 18, 28, 73, 76, 80.
5. ROVNÁ, Lenka. *Kdo vládne Británii?* Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2004. str. 63, 215.
6. BLAHOŽ, Josef a kol. *Srovnávací ústavní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2003. str. 123, 135.
7. KLOKOČKA, Vladimír. *Ústavní systémy Evropských států*. 2. vydání. Praha: Linde, 2006. str. 128, 353.
8. KLOKOČKA, Vladimír. *Ústavní systémy evropských států*. Praha: Linde, 1996. str. 348.
9. PEROTTINO, Michel. *Francozský politický systém*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2005. str. 93, 141.
10. HERC, Tomáš. In RYCHETSKÝ, Pavel (ed). *Ústava České republiky. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 648, 651.
11. MIKULE, Vladimír. SLÁDEČEK, Vladimír. *Zákon o Ústavním soudu – komentář a judikatura ke Ústavě ČR a Listině základních práv a svobod*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. str. 325, 328.
12. WAGNEROVÁ, Eliška. Prezident republiky a Ústavní soud. In ŠIMÍČEK, Vojtěch (ed). *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. str. 109.
13. KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky s předmlouvou Václava Klause*. Praha: Leges, 2011. str. 165.
14. PEROTTINO, Michel. Prezident republiky ve Francii. In NOVÁK, Miroslav, BRUNCLÍK, Miloš (eds). *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha: Dokořán, 2008, str. 151-152.

15. KREJČÍ, Jaroslav. *Problém právního postavení hlavy státu v demokracii*. Praha: nakladatelství Lützowova 35, 1935. str. 130.
16. JIČÍNSKÝ, Zdeněk. *Ústava České republiky v politické praxi*. Praha: Linde, 2007. str. 154.
17. WEYR, František. Imunita. In HAVELKA, Jíří (ed). *Slovník veřejného práva československého – II. svazek*. Brno: Polygrafia, 1932. str. 1. – reprint z roku 2000 nakladatelství EUROLEX BOHEMIA
18. FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2001. str. 295 – 300.
19. WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva*. Praha: Eurolex Bohemia a. s., 2006. str. 40 - 41.
20. ČERNÝ, Jan. HORZINKOVÁ, Eva. KUČEROVÁ, Helena. *Přestupkové řízení*. Praha: Linde, 2009. str. 152.
21. PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda – II. díl*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008. str. 419.
22. ŠEVČÍK, Vlastimil. *Právo a ústavnost v České republice*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2002. str. 80.
23. FILIP, Jan. Deset let Ústava ČR: Východiska, stav, perspektivy. In KYSELA, Jan (ed). *Deset let Ústavy České republiky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. str. 43.
24. ČERVENÝ, Zdeněk. ŠLAUF, Václav. TAUBER, Milan. *Přestupkové právo*. Praha: Linde, 2011. str. 41.
25. PRÁŠKOVÁ, Helena. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. Praha: C. H. Beck, 2013. str. 108, 112.
26. KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4. vydání. Plzeň: Aleš Čenek, 2010. str. 500.
27. VARVAŘOVSKÝ, Pavel. *Základy práva – o právu, státě a moci*. Praha: ASPI Publishing, 2004. str. 86.
28. KLOKOČKA, Vladimír. WAGNEROVÁ, Eliška. *Ústavy států Evropské unie - 1. díl*. Praha: Linde, 2004. str. 118.

Zahraniční monografie, sborníky

1. BELL, John. *French Constitutional Law*. Oxford: Clarendon Press, 2001. str. 14.
2. BRAZIER, Rodney. The Monarchy. In BOGDANOR, Vernon (ed). *The British Constitution in the twentieth century*. New York: Oxford University Press, 2003. str. 87.

3. JAMES, Philip S. *Introduction to English Law*. 12. vydání. London. Butterworths, 1989. str. 174.
4. TROPER, Michel. Constitutional law. In BERMANN, George. PICARD, Etienne (eds). *Introduction to French Law*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2008. str. 23.
5. RIALS, Stephane. *Textes constitutionnels francais*. Paris: Presses Universitaires de France, 2008. str. 102.
6. TURPIN, Dominique. *Droit constitutionnel*. Paris. Presses Universitaires de France, 2007. str. 671.
7. RADICE, Lisanne. VALLANCE, Elizabeth. WILLIS, Virginia. *Member of Parliament*. 2 vydání. London: The Macmillan Press LTD, 1900. str. 84.
8. ALDER, John. *Constitutional and Administrative Law*. 10. vydání. London: Palgrave, 2015. str. 254, 248 - 249.
9. KELLY, Richard. HAMLYN, Matthew. The Law and Conduct of Members of Parliament. In HORNE, Alexander (ed). *Parliament and Law*. Oxford: Hard PublishingLtd, 2013. str. 90, 91, 99, 114.
10. ROBERT, Jaques. In LUCHAIRE, Francois. CONAC, Gérard (ed.). *La constitution de la république francaise: Analyses et commentaires sous la direction*. 2. vydání. Paris: Economica, 1987. str. 689 (čl. 26 Ústavy).
11. ROBERT, Jaques. In LUCHAIRE, Francois. CONAC, Gérard (ed.). *La constitution de la république francaise: Analyses et commentaires sous la direction*. 3. vydání. Paris: Economica, 2009. str. 692 (čl. 26 Ústavy).

Články, internetové zdroje a dokumenty

1. KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident, vláda a odpovědnost* [online]. zdenekkoudelka.cz, 30. října 2009 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na http://www.zdenekkoudelka.cz/www/article_detail.php?id=192.
2. SAGET, Joel. *France moves to make presidents impeachable* [online]. france24.com, 22. října 2014 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na <http://www.france24.com/en/20141022-french-president-immunity-impeachment-constitution-monarchy/>.
3. WAGNEROVÁ, Eliška. *Mnozí míní, že velezrada a vlastizrada jedno jest. Není* [online]. eliskawagnerova.cz, 4. března 2013 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na

- <<http://eliskawagnerova.cz/aktuality/eliska-wagnerova-mnozi-mini-ze-velezrada-a-vlastizrada-jedno-jest-neni/>>.
4. MADEJ, Martin. *Politická ingerence francouzské Ústavní rady* [online]. [pravniprostor.cz](http://www.pravniprostor.cz), 3. září 2014 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/politicka-ingerence-francouzske-ustavni-rady>>.
  5. MCPARTLAND, Ben. *Sarkozy on the radar of French prosecutors* [online]. [france24.com](http://www.france24.com), 15. června 2012 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.france24.com/en/20120615-sarkozy-comes-under-radar-french-prosecutors-corruption-bettancourt-karachi>>.
  6. MULHOLLAND, Rory. *Nicolas Sarkozy: Summary of the scandal* [online]. [telegraph.co.uk](http://www.telegraph.co.uk), 2. července 2014 [cit. 14. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/nicolas-sarkozy/10941306/Nicolas-Sarkozy-Summary-of-the-scandals.html>>.
  7. MULHOLLAND, Rory. *Nicolas Sarkozy becomes first former head of state to be held in police custody* [online]. [telegraph.co.uk](http://www.telegraph.co.uk), 1. července 2014 [cit. 14. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/10939193/Nicolas-Sarkozy-becomes-first-former-head-of-state-to-be-held-in-police-custody.html>>.
  8. MULHOLLAND, Rory. *Sarkozy corruption probe suspended* [online]. [telegraph.co.uk](http://www.telegraph.co.uk), 24. září 2014 [cit. 14. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/11118935/Sarkozy-corruption-probe-suspended.html>>.
  9. SMITH-SPARK, Laura. HALASZ, Stephanie. *French court: Secret Sarkozy recordings can be heard in corruption probe* [online]. edition.cnn.com, 5. května 2015 [cit. 14. listopadu 2015] Dostupné na <<http://edition.cnn.com/2015/05/07/europe/france-sarkozy-court/>>.
  10. POSPÍŠIL, Ivo. *Ústavní soud zastavil řízení o velezradě bývalého prezidenta Václava Klause – aktualizováno* [online]. [usoud.cz](http://www.usoud.cz), 27. března 2013 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.usoud.cz/aktualne/ustavni-soud-zastavil-rizeni-o-velezrade-byvaleho-prezidenta-vaclava-klause-aktualizovan/>>.
  11. Lakin, Stuart. *Parliamentary privilege, Parliamentary sovereignty, and Constitutional Principle* [online]. ukconstitutionallaw.org, 11. února 2013 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné

na <<http://ukconstitutionallaw.org/2013/02/11/stuart-lakin-parliamentary-privilege-parliamentary-sovereignty-and-constitutional-principle/>>.

12. LARKIN, Phil. HORNE, Alexander. *Report on October's parliamentary privilege seminar* [online]. ukconstitutionallaw.org, 24. listopadu 2011 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://ukconstitutionallaw.org/2011/11/24/phil-larkin-and-alexander-horne-report-on-octobers-parliamentary-privilege-seminar/>>.
13. House of Commons, Second report of Session 2015-16, str. 6 - 7.

Odborné časopisy

1. KRATOCHVÍL, Vladimír. Ústavní exempce, indemnita, imunita: Jak s nimi zacházet v trestním procesu?. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 19, str. 660.
2. MALCOLM, Joyce Lee. Doing No Wrong: Law, Liberty, and the Constraint of Kings. *Journal of British Studies*, 1999, roč. 38, č. 2, str. 161 - 186.
3. KNOB, Miroslav. Poslanecká imunita v průběhu soudního řízení. *Bulletin*, 2012, roč. 56, č. 11, str. 21.

Právní předpisy

1. ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
2. zákon č. 182/1993 Sb., zákon o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.
3. zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
4. zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.
5. zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění zákona č. 71/2012 Sb. účinnému ke dni 8. března.
6. zákon č. 231/1948 Sb., zákon na ochranu lidově demokratické republiky, ve znění zákona č. 319/1948 Sb. účinném ke dni 1. února 1949.
7. Ústava Francouzské republiky ze 4. října 1958, ve znění pozdějších předpisů.
8. organický zákon Francouzské republiky č. 2014 – 1392 z 24. listopadu 2014 o aplikaci čl. 68 Ústavy, ve znění pozdějších předpisů.
9. ústavní listina Bill of Rights č. 2 z roku 1689.
10. zákon Velké Británie o svrchovanosti z roku 1534.
11. zákon Velké Británie o urážkách č. 31 z roku 1996.
12. zákon Velké Británie „Parliamentary Standards Act“ č. 13 z roku 2009.
13. zákon Velké Británie „Crow Prossiding Act“ č. 44 z roku 1947.
14. zákon Velké Británie o policii a trestněprávních důkazech č. 60 z roku 1984.

Judikatura

1. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. října 2012, sp. zn. 11 Tcu 135/2012.
2. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2013, sp. zn. 3 Tcu 85/2013.
3. usnesení Ústavního soudu ze dne 16. října 2012, sp. zn. Pl. ÚS 21/12, body 15 – 16.
4. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. července 2013, sp. zn. 3 Tcu 77/2013.
5. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. července 1996, sp. zn. Tcnu 10/96.
6. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. prosince 2012, sp. zn. 7 To 80/2012.
7. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2006, sp. zn. 5 As 4/2005.
8. usnesení Ústavního soudu ze dne 21. října 1998, sp. zn. III. ÚS 36/98.